Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

48 йил чиқиши
№ 264 (13.526).
18 НОЯБРЬ 1966 йил
ЖУМА
Баҳоси 2 тийин.

ДЕҲҚОН БЎЛСАНГ ШУДГОР ҚИЛ!

Республика областларида кузги шудгорлашнинг бориши тўғрисида 1966 йил 17 ноябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — бир кунда, учинчи стун — мавсум бошидан бери ҳайдалган ер.

Самарқанд	2,6	36,3
Тошкент	2,7	33,2
Сирдарё	1,3	14,3
Андижон	1,1	13,1
Қашқадарё	2,1	12,9
Хоразм	0,8	10,7
Фарғона	0,8	10,5
Бухоро	1,3	10,4
ҚҚ АССР	0,6	6,2
Сурхондарё	0,5	3,1
Республика бўйича:	1,6	17,6

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ю. Ю. НИСИМОВГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ВРАЧ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Соғлиқни сақлаш органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ва туғилганига 50 йил тўлганлиги муносабати билан Бухоро область касалхонасининг патологанатом врачи Юсуф Юханович Нисимовга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган врач» фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Е. НАСРИДДИНОВА.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Р САХИБОЕВ.

1966 йил, 17 ноябрь.
Тошкент шаҳри.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг V пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

17 ноябрда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг V пленуми очилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пленумининг муҳокамасига қуйидаги масалалар киритилди:

1. КПСС XXIII съезди қарорлари асосида бошланғич партия ташкилотларининг сиёсий ва ташкилотчилик ишларини яхшилаш чоралари тўғрисида.

2. Саноат ишлаб чиқариши самарадорлигини янада кўпайтириш ва хўжалик ислоҳотини амалга ошириш соҳасида республика партия ташкилотининг вазифалари.

Пленумда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов биринчи масала юзасидан доклад қилди.

Музокараларда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. АБДУРАЗЗОҚОВ, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари Н. М. МАҲМУДОВ, Андижон областидаги «Савай» совхози партия комитетининг секретари И. А. ЖУРАВЛЕВ, Бухоро область партия комитетининг биринчи секретари Қ. МУРТАЗОЕВ, Сурхондарё область партия комитетининг иккинчи секретари В. П. КУЗЬМИН, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари Қ. КАМОЛОВ, «Узбексельмаш» заводи партия ташкилотининг секретари С. А. СВИСТУНОВ, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари С. Н. УСМОНОВ, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. РАСУЛОВ, Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари Б. Р. РАҲИМОВ, Шаҳрисабз район партия комитетининг биринчи секретари З. СИРОЖИДДИНОВ, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. АБДУЛЛАЕВА, Фарғона область партия комитетининг иккинчи секретари А. Ф. ГАВРИЛОВ, Хоразм область, Янгиариқ районидаги ал-Хоразмий номли совхоз партия ташкилотининг секретари Қ. САЪДУЛЛАЕВ, Кегайли район партия комитетининг биринчи секретари П. ХОЛМУРОДОВ ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Пленум ўз ишини давом эттирмоқда.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ V ПЛЕНУМИ

КПСС XXIII СЪЕЗДИ ҚАРОРЛАРИ АСОСИДА БОШЛАНҒИЧ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ СИЁСИЙ ВА ТАШКИЛОТЧИЛИК ИШЛАРИНИ ЯХШИЛАШ ЧОРАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. РАШИДОВ доклади

I. БУТУН КУЧ — БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАННИ МУВАФФАҚИЯТЛИ БАЖАРИШГА

Ўртоқлар! Улуғ Ватанимизнинг бепоён ерларида коммунистик бунёдкорлик ғайрати авж олиб бормоқда. Совет халқи ўзининг қаҳрамонона меҳнати билан мамлакатимиз бойлигини тинмай кўпайтирмоқда, коммунизмнинг моддий техника базасини яратмоқда. Ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар, совет зиёлилари партия XXIII съездининг, КПСС Марказий Комитети март, сентябрь (1965 йил) ва май (1966 йил) Пленумларининг тарихий қарорларини амалга ошира бориб, тобора янгидан-янги меҳнат ғалабаларига эришмоқдалар.

Совет кишилари ўтган етти йилликни чуқур мамнуният ҳислари билан якунладилар. Унинг маррага етиб келиши яхши бўлди. Етти йиллик план бажарилганлиги натижасида Ватанимиз коммунизм йўлида олға томон катта қадам қўйди.

Етти йил мобайнида Совет Иттифоқининг иқтисодий потенциали анча кўпайди, халқ фаровонлиги ва маданияти кўтарилди, мамлакатнинг мудофаа қуввати мустаҳкамланди. Миллий даромад 1958 йилги даражадан бир ярим баравардан зиёдроқ ошиб кетди. Шу давр ичида мамлакатда беш ярим мингга яқин катта саноат корхоналари қурилди ва ишга туширилди, саноатдаги асосий ишлаб чиқариш фондлари икки баравар кўпайди.

КПСС Марказий Комитетининг март Пленумида ишлаб чиқилган муҳим тадбирлар амалга оширилганлиги натижасида қишлоқ хўжалигидаги ишларнинг аҳволи сезиларли равишда яхшиланди. Қишлоқ хўжалик маҳсулотининг 1965 йилдаги умумий ҳажми ўтган йилларда қишлоқ хўжалик маҳсулоти етиштиришда эришилган энг юқори даражадан ошиб кетди.

Шу нарса диққатга сазоворки, мана шу йиллар мобайнида барча иттифоқдош республикаларнинг экономикаси муттасил юксалиб борди. Уларнинг ҳаммаси етти йиллик план топшириқларини муваффақиятли бажарди. Бу эса доно ленинча миллий сиёсат изчиллик билан амалга оширилаётганлигининг янги яққол далили эканлигини кўриб турибмиз.

Янги беш йиллик дадиллик билан бошланди. Унинг биринчи йили халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларида эришилаётган катта муваффақиятлар билан нишонланмоқда. Совет кишилари Улуғ Октябрнинг 49 йиллиги шарафига Ватанга яхши меҳнат совғалари тортиқ қилдилар.

Мамлакатимиз саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш ва меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг ўн ойлик планини ошириб бажарди. Маҳсулот ҳажми ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан пландаги 6,7 процент ўрнига 8,3 процентдан зиёдроқ кўпайди.

Қишлоқ хўжалик меҳнатчиларининг ажойиб муваффақиятлари ҳаммамизни ғоят қувонтирмоқда. Бу йил мамлакат Совет ҳокимиятининг бутун 49 йили давомидагига қараганда дон экинларидан энг кўп ҳосил олди. 1 ноябрга қадар колхозлар ва совхозлар давлат омборларига 75 миллион тоннага яқин дон тўкиб қўйдилар. Пахта, қанд лавлаги, кунгабоқар, сабзавот, картошка, луб экинлари ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан ҳам яхши ҳосил етиштирилди. Чорвачилик муваффақиятли равишда ривожланиб бормоқда.

Ўзбекистон ҳам беш йилликни яхши бошлади. Бу йил республика меҳнатчилари бир талай шонли меҳнат ғалабаларига эришдилар.

Саноат корхоналаримизнинг коллективлари катта муваффақиятларни қўлга киритдилар. Умуман республика саноати маҳсулот ишлаб чиқариш ўн ойлик планини 103 процент, меҳнат унумдорлигини ошириш планини эса 104,8 процент бажарди.

Капитал қурилиш одатдан ташқари кенгайтириб юборилди. Биз 10 ой ичида 733 миллион сўмлик капитал маблағни, яъни ўтган йилнинг шу давридагига қараганда 14 процент кўп капитал маблағни ўзлаштирдик. Шу вақт ичида катта-катта ишлаб чиқариш қувватлари ишга туширилди.

Уй-жой ва маданий-маиший қурилиш тез суръатлар билан олиб борилмоқда. Ўн ой ичида фақат давлат капитал маблағлари ҳисобидангина 817 минг квадрат метр уй-жой битказилиб, фойдаланишга топширилди. 21 минг ўқувчи сиғадиган мактаблар, 4 мингдан зиёдроқ ўринга эга бўлган мактабгача тарбия болалар муассасаларининг бинолари қуриб битказилди.

Зилзиладан шикастланган Ўзбекистон пойтахтида қурилиш ишлари мисли кўрилмаган миқёсда олиб борилмоқда. Тошкент аслини олганда янгидан барпо қилинмоқда.

Бу ишда бизга партия, Совет ҳукумати, барча қардош халқлар жуда катта ёрдам кўрсатмоқдалар. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев ва СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин севикли пойтахтимизнинг тақдири тўғрисида, унинг келажаги ҳақида, шаҳар аҳолиси тўғрисида чинакам оталарча ғамхўрлик қилмоқдалар. Улар зилзила бўлиши билан дарҳол Тошкентга келишди ва табиий офат оқибатларини тугатиш тадбирларини ишлаб чиқишда бевосита иштирок этишди.

Тошкент чинакам умумхалқ зарбдор қурилишига айланди. Шаҳарни тиклашда ва унинг биноларини қуришда Москва, Ленинград шаҳарларининг, Россия Федерациясидаги бошқа кўпгина шаҳарларнинг, барча қардош республикаларнинг бинокорлари, СССР министрликлари ва идоралари, Ўзбекистон ССРнинг ҳамма областлари, шонли бинокор жангчилар ва «Главташкентстрой»нинг кўпминг кишилик коллективи қатнашмоқда.

Иттифоқдош республикалар ва министрликларнинг кўпчилик қурилиш ташкилотлари Тошкент шаҳрига ёрдам кўрсатиш борасида партия ва ҳукумат белгилаб берган топшириқларни муваффақиятли бажармоқдалар. Масалан, ҳарбий бинокорлар йўлдош шаҳар Серғилида 100 минг квадрат метр шинам уй-жой биноларини маданий-маиший объектлар ва инженерлик иншоотлари комплекси билан бирга муддатидан олдин битказиб ишга туширишни таъминладилар. Тошкентликлар Москва, Украина, Қозоғистон ва Қирғизистон бинокорларидан 12 минг квадрат метрга яқин саҳнга эга бўлган дастлабки уй-жой биноларини қабул қилиб олдилар. «Главташкентстрой» 332 минг квадрат метр уй-жой майдонини фойдаланишга топширди.

Тошкентликларни уй-жой билан таъминлаш борасида жуда катта иш қилинди. Ўзларингизга маълумки, зилзила натижасида Тошкентда 75 мингдан кўпроқ оила бошпанасиз қолди. Ҳозир эса уларнинг ҳаммаси иссиқ уй-жой билан таъминланиб бўлди. Етти мингдан кўпроқ оила янги уйларга кўчиб кирди, 37 мингдан кўпроқ оила ремонт қилинган квартираларга қайтиб келди, етти мингга яқин оила ётоқхоналарга ва жамоат биноларига кўчиб ўтди. 10 мингга яқин оилани уй-жойи шикастланмаган оилалар ўз бағрига қабул қилди. 13 мингга яқин оила республика ва мамлакатнинг бошқа шаҳарларига кўчиб кетди.

Тошкент аҳолиси, Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашлари мана шундай саҳийлик ва беғаразлик билан кўрсатилган ёрдам учун партия Марказий Комитетига, Совет ҳукуматига, иттифоқдош республикалардаги ўз қардошларига, барча бинокорларга чин кўнгилдан ташаккур изҳор қиладилар.

Ўзбекистон қишлоқ хўжалик меҳнатчилари шонли ишлар билан Ватанни хурсанд қилдилар. Бу йил пахтакорларимиз ялпи коммунистик маъмурчилик дастурхонига ҳар қачонгидан кўра катта ва салмоқдор ҳисса қўшдилар. Улар табиий офатлар натижасида ва табиат инжиқликлари сабабли рўй берган жуда катта қийинчиликларни ҳақиқатан қаҳрамонона меҳнат қилиб, муваффақиятли равишда енгдилар, мисли бўлмаган мўл ҳосил етиштирдилар, қардош халқлар олдидаги ўзларининг энг биринчи ватанпарварлик ва интернационал бурчларини шараф билан бажардилар.

Беш йилликнинг биринчи йилида давлатимиз ҳозирдаёқ Ўзбекистондан 4 миллион 20 минг тоннадан зиёдроқ, яъни пландагига қараганда 320 минг тонна кўп «оқ олтин» олди. Республика ҳеч қачон бу йилгидек кўп пахта бермаган эди. Бу — бизнинг рекордимиз. Бу рекорд ҳар биримизни шод-хуррам қилиб, қувонтирмоқда, бизнинг қалбимизда чуқур мамнуният ва қонуний ифтихор ҳисларини туғдирмоқда, янги шонли ишлар қилишга руҳлантирмоқда.

Шу нарса қувончлики, ҳамма областларнинг, деярли барча районларнинг, колхозлар ва совхозларнинг катта кўпчилиги пахтакорлари фақат планнигина эмас, шу билан бирга юксак социалистик мажбуриятларни ҳам муваффақиятли бажардилар. Уларнинг улкан пахта учун курашга қўшган ҳиссаси жуда салмоқли бўлди. Ватанга Андижон области 821 минг тонна, Фарғона области 508 минг тонна, Сирдарё области 454 минг тонна. Самарқанд области 405 минг тонна, Тошкент области 347 минг тонна, Бухоро области 339 минг тонна, Хоразм области 340 минг тонна, Сурхондарё области 310 минг тонна, Қорақалпоғистон АССР 278 минг тонна, Қашқадарё области 216 минг тонна пахта берди. Қорақалпоғистон АССР, Хоразм, Тошкент, Самарқанд ва Андижон областлари пахта етиштириш соҳасида беш йилликнинг охирига мўлжалланган даражадан шу йилнинг ўзидаёқ ўзиб кетдилар, Бухоро области эса шу даражага етиб олди.

Кейинги йилларда бизда пахта етиштириш асосан ҳосилдорликни ошириш ҳисобидан кўпайиб бораётганлиги жуда катта аҳамиятга эга фактдир. Пахтачиликнинг бутун тарихида бу йил биринчи марта республика гектар бошига ўрта ҳисобда 25 центнердан ҳосил олди. Пахта далаларидаги ҳар бир гектарнинг ҳосилдорлиги 1958 йилдагига нисбатан 4 центнер кўтарилди.

Шу вақт ичида Хоразм областида пахтанинг ҳосилдорлиги 11 центнер кўпайди ва 35 центнерга етди. Андижон ва Сурхондарё областларининг пахтакорлари 28 центнерли маррага етиб олдилар. Қорақалпоғистон пахтакорлари ҳосилдорликни қарийб етти центнер оширдилар. Бошқа ҳамма областларда ҳам пахтанинг ҳосилдорлиги анча кўпайди. Бу нарса Ўзбекистонда пахтачилик интенсивлаш йўлидан бораётганлигини яққол кўрсатиб турибди.

Пахтачиликни, айниқса унинг энг кўп меҳнат талаб қиладиган процессини, яъни ҳосилни териб олишни механизациялаш ишидаги тараққиёт айниқса катта бўлди. Бу соҳада бизда кейинги йилларда тубдан бурилиш рўй берди. 1958 йилда фақат 63 минг тонна пахта машиналарда териб олинган эди, бу йил эса «зангори кемалар»нинг бункерларидан шу дамгача 1 миллион 315 минг тонна, яъни жамики ҳосилнинг қарийб учдан бирига тенг «оқ олтин» тўкилди. Пахтани машинада териш планини ҳамма областлар ва Қорақалпоғистон АССР ошириб бажардилар. Сирдарё областининг механизаторлари тайёрланган пахтанинг 60 процентга яқинини, Тошкент областининг механизаторлари эса ҳосилнинг ярмидан кўпроғини машиналарда териб беришди.

Беш йилликнинг биринчи йилида қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларини ривожлантиришда ҳам муваффақиятлар қўлга киритилди. Деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотларини етиштириш кўпайтирилди, чорва ва паррандалар сони кўпайди. Республика давлатга дон, сабзавот, қовун-тарвуз, узум, тухум, пилла ва жун сотиш йиллик планларини муддатидан олдин бажарди. Шоли, гўшт, тухум, тамаки тайёрлаш планларининг бажарилишига ҳам оз қолди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг ҳосилдорлигини ўстиришга ва шу маҳсулотларни етиштиришни кўпайтиришга қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини химиялаштириш, ирригация ва мелиорация кенг ривожлантирилганлиги, деҳқончилик маданияти оширилганлиги туфайли муваффақ бўлдик.

Республика қишлоқ хўжалиги минерал ўғитларни, дефолиантларни, заҳарли химикатларни ва бошқа кимёвий воситаларни тобора кўп миқдорда олмоқда. Колхозлар ва совхозларда агротехниканинг илғор усуллари кенг қўлланилмоқда, пахта-беда алмашлаб экишни жорий қилиш ишлари ўтказилмоқда.

Сув хўжалиги қурилишининг кўлами йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. КПСС Марказий Комитети май Пленумининг қарорлари асосида биз янги ерларни ўзлаштиришга, сув танқислигини йўқотишга ва суғориладиган ерлардан фойдаланишни яхшилашга, тупроқнинг унумдорлигини кўтаришга доир муҳим тадбирларни ишлаб чиқдик ва амалга оширмоқдамиз. Республикада катта-катта каналлар, сув омборлари, гидроузеллар, насос станциялари, коллекторлар қурилмоқда, ирригация-мелиорация шохобчалари кенгайтирилмоқда ва такомиллаштирилмоқда.

Ўзбекистонда фан ва маданият юксалиб бормоқда.

Республика халқ хўжалигини ривожлантиришда беш йилликнинг биринчи йилида эришилган муваффақиятлар анчагина бўлди. Бу муваффақиятлар шаҳар ва қишлоқ меҳнатчиларимизнинг фидокорона меҳнати, партия ташкилотларининг катта ташкилотчилик ва сиёсий иш олиб бориши натижасида, КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг, барча қардош халқларнинг жуда катта ёрдами туфайли қўлга киритилди.

Шу билан бирга шуни айтиб ўтиш керакки, бизда жиддий камчиликлар ва фойдаланилмасдан ётган резервлар ҳали ҳам оз эмас. Ҳамма областларда қолоқ корхоналар, колхозлар ва совхозлар бор.

Масалан, Қорақалпоғистон АССРда саноат корхоналарининг 38 проценти ўн ойлик ишлаб чиқариш планини бажаролмади. Бухоро областида корхоналарнинг 25 проценти, Сурхондарё ва Сирдарё областларида 23 проценти ўн ойлик ишлаб чиқариш планларини бажара олганлари йўқ. Баъзи корхоналар асосий ишлаб чиқариш фондларини ишга тушириш планини бажармадилар, ишга туширилган қувватларни суст ўзлаштирмоқдалар, ишда бракка йўл қўймоқдалар. Республикадаги колхозларнинг қарийб бешдан бир қисми ва совхозларнинг ярмига яқини пахтанинг ҳар бир гектаридан олинаётган ҳосилни ҳали ҳам 20 центнерга етказганлари йўқ. Шу корхоналар ва хўжаликларни илғорлар даражасига етказиш — саноат ва қишлоқ хўжалик маҳсулоти ишлаб чиқаришни кўпайтиришимиз учун катта резервдир.

Сув хўжалиги қурилишининг суръатлари ҳам орқада қолмоқда. «Узглавводстрой» ҳамда Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги қурилиш-монтаж ишларининг ўн ойлик планини бажаришни таъминламадилар.

Республика партия ташкилотларининг бурчи шуки, улар оммани мавжуд камчиликларга қарши курашишга, резервларни тезроқ ишга солишга сафарбар қилишлари, социалистик экономиканинг ҳамма тармоқларини жадал ривожлантиришни таъминлашлари лозим. Янги беш йиллик вазифаларини муваффақиятли бажаришни таъминлайдиган шарт-шароитни вужудга келтирмоқ учун ҳамма чораларни яратиб беришимиз керак. Бу вазифалар эса улкан ва масъулиятли вазифалардир.

Бу беш йилликда республикамиз олдида мисли кўрилмаган кенг истиқболлар очилди. Халқ хўжалигининг ҳамма тармоқлари ўз тараққиётида олға томон катта қадам қўяди.

Ўзбекистонда саноат ишлаб чиқаришининг ҳажми беш йил ичида тахминан 1,6 баравар кўпаяди. Оғир индустриянинг етакчи тармоқлари — электроэнергетика, рангли металлургия, химия саноати ва машинасозлик аввалгидек жадал суръатлар билан ривожлантирилаберади. Табиий газни қидириш ва қазиб чиқариш, рангли металлар ишлаб чиқариш айниқса тез суръатлар билан ривожлантирилади. Бухоро, Тошкент, Самарқанд ва Фарғона областларидаги мисли йўқ олтин конлари негизида республикамизда олтин қазиб чиқарадиган катта саноат вужудга келтирилади. Бу саноат олтин ишлаб чиқариш соҳасида мамлакатдаги етакчи ўринларнинг бирини эгаллайди. Истеъмол буюмлари ишлаб чиқараётган саноат тармоқлари жадал суръатлар билан ривожлантирила беради.

Қишлоқ хўжалиги соҳасидаги асосий вазифамиз шуки, биз пахта етиштиришни ҳамма чоралар билан кўпайтиришимиз, мамлакатни бу қимматли хом ашё билан тобора кўп миқдорда таъминлаб туришимиз лозим. Беш йилликнинг охирига бориб, пахтанинг ялпи ҳосилини йилига 4 миллион 180 минг тоннага етказмоқчимиз.

Беш йилликлар мобайнида дон, айниқса шоли, каноп пояси, сабзавот, қовун-тарвуз, картошка, мева, узум, сут, тухум, гўшт, қоракўл тери, пилла ва бошқа маҳсулотларни етиштириш ҳам анча кўпаяди.

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини кескин равишда кўтаришни таъминламоқ учун сув хўжалиги қурилиши соҳасида катта ҳажмдаги ишларни бажаришимиз керак. Мирзачўлда, Қарши ва Сурхон-Шеробод даштида, Марказий Фарғонада пахтачиликнинг янги катта районларини вужудга келтиришимиз лозим. Амударё этакларида кенг шоликорлик районини вужудга келтирилади. Шу ерларни ўзлаштирмоқ учун бир қанча катта гидротехника иншоотлари қурилади.

Бизнинг энг муҳим вазифамиз шуки, қишлоқ хўжалигини интенсивлаш йўлини давом эттиришимиз, ирригация ва мелиорацияни ҳамма чоралар билан ривожлантира беришимиз, комплекс механизацияни ва химизацияни прогрессив агротехникани кенг жорий қилиш билан қўшиб авж олдиришимиз ва шу асосда республиканинг пахта тайёрлаш планини 40-45 иш кунида бажаришига имкон берадиган тарзда пахта ҳосили етиштиришни таъминлашимиз лозим. Бу вазифани бажариш учун кураш колхозлар ва совхозлардаги барча бошланғич партия ташкилотларининг, барча партия, совет ва хўжалик органларимизнинг бош йўли бўлиб қолиши лозим.

Транспорт, алоқа, уй-жой қурилиши, савдо, коммунал хўжалик маиший хизмат, халқ маорифи, соғлиқни сақлаш, фан ва маданиятни янада ривожлантириш учун ҳам кўпгина иш қилишимиз керак.

Катта бунёдкорлик ишларини амалга оширмоқ учун халқнинг бутун кучини сафарбар этиш, мавжуд ресурслардан тўғри фойдаланиш, хўжалик ва маданий қурилишнинг ҳамма участкаларига партия раҳбарлигини янада кучайтириш талаб қилинади. Бу вазифаларни ҳал этишнинг муваффақиятли бўлиб чиқиши кўп жиҳатдан бошланғич партия ташкилотларининг ташкилотчилик ва сиёсий иш даражасига боғлиқдир. Демак, биз бошланғич партия ташкилотларининг ролини ва жанговарлик қобилиятини кўтармоқ, уларнинг фаолиятини активлаштирмоқ, уларнинг омма орасидаги таъсирини кучайтирмоқ учун ҳамма чораларни кўришимиз лозим.

Шу нарса жуда муҳимдирки, барча партия ташкилотларининг ҳаёти ҳамиша жўшқин ва сермазмун бўлиши, уларнинг бутун фаолияти мамлакатда амалга оширилаётган бунёдкорлик ишларининг жуда катта ҳажмига, совет жамияти ривожланишидаги ҳозирги босқичда турган вазифаларнинг улуғлигига мос бўлиб тушиши лозим.

II. ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ КУЧИ КОММУНИСТЛАРНИНГ АКТИВЛИГИДА

Бошланғич партия ташкилотлари коммунистик қурилишнинг улуғвор программасини амалга ошириш учун олиб борилаётган курашнинг олдинги сафида бормоқдалар. Айни шу ташкилотлар партиямизнинг негизи бўлиб, меҳнаткашлар оммасини бевосита ташкил этмоқдалар, уларни коммунистик идеаллар руҳида тарбияламоқдалар. Бошланғич партия ташкилотларида коммунистлар ўзларининг партия сиёсатини муҳокама қилишда актив қатнашиш ҳуқуқидан фойдаланмоқдалар, ўзларининг уставда белгиланган вазифаларини амалга оширмоқдалар, КПСС қарорларини бажармоқдалар, революцион тажриба билан бойимоқдалар.

«Партиянинг бутун ҳаёти, унинг муваффақиятлари ва камчиликлари, бизни қувонтираётган, хафа қилаётган нарсаларнинг ҳаммаси, — дейилади КПСС Марказий Комитетининг партия XXIII съездига ҳисобот докладида, — бошланғич партия ташкилотларининг фаолиятида акс этмоқда ва ўз ифодасини топмоқда. Одатда бошланғич партия ташкилотларида кўпгина янгиликлар вужудга келади, кўпинча бу янгиликлар бутун партиянинг мулки бўлиб қолади».

Цех ташкилотлари ва партия группаларининг кенг шохобчасига эга бўлган бошланғич партия ташкилотлари партия сиёсатини амалга оширишда, коммунистларни тарбиялашда ҳал қилувчи роль ўйнамоқдалар, партияни кенг омма билан боғлаб турибдилар. Улар бевосита қурилиш ва бунёдкорлик процесси давом этаётган жойларда ишлаб, меҳнаткашларни коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифаларини муваффақиятли ҳал этишга сафарбар қилмоқдалар.

В. И. Ленин бизга «қуйи ташкилотлар сўзда эмас, балки амалда партиянинг асосий ташкилий ячейкаси бўлиб қолмоғи учун қунт билан ишлашга эришишни...» васият қилган эди.

КПСС Ленин кўрсатмаларини изчиллик билан амалга ошира бориб, ўзидаги барча бўғинларнинг, шу жумладан бошланғич партия ташкилотларининг ҳам структурасини, иш формаси ва методларини ижодий такомиллаштириб бормоқда. Партия ҳар бир янги босқичда тўпланган тажриба ва келгусидаги вазифаларни ҳисобга олган ҳолда бошланғич партия ташкилотларининг роли ва аҳамиятини тобора баланд кўтариб келди, уларнинг фаолият доирасини кенгайтирди.

КПСС Марказий Комитетининг 1964 йилги октябрь ва ноябрь Пленумлари бошланғич партия ташкилотлари ролини янада оширишда бурилиш нуқтаси бўлди, бу Пленумлар асоссиз қайта қуришларга чек қўйди, партия ташкилотлари ва уларнинг раҳбар органларини тузишнинг уставда кўзда тутилган территориал — ишлаб чиқариш принципини қайтадан тиклади, дабдабабозлик ва сергапликни улоқтириб ташлади, омманинг ташаббускорлиги ва ижодкорлигига, етилган масалаларни ҳал этишга ишчанлик ва илмий муносабатда бўлишга йўл очиб берди.

КПСС XXIII съезди партияни янада мустаҳкамлаш манфаатлари бошланғич партия ташкилотларининг жанговарлик қобилиятини ҳар томонлама оширишни ғоят тақозо қилаётганлигини таъкидлаб ўтди.

Халқ хўжалигини ривожлантириш беш йиллик планини муваффақиятли бажариш учун кураш масалалари, КПСС Марказий Комитети март ва сентябрь Пленумлари ишлаб чиққан социалистик хўжалик юритиш принципларини изчиллик билан рўёбга чиқаришни таъминлаш, совет кишиларини коммунистик руҳда тарбиялаш, халқ бахт-саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш бошланғич партия ташкилотларининг диққат марказида туриши лозим.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети партия XXIII съездининг ва КПСС Марказий Комитети пленумларининг қарорларига амал қилиб, область, шаҳар ва район партия комитетларининг бошланғич партия ташкилотларига раҳбарлик қилиш соҳасидаги иш услубини, методларини такомиллаштиришга қаратилган бир қанча чораларни амалга оширди.

Марказий Комитет томонидан ўтказилган халқ хўжалиги тармоқлари бўйича партия ташкилотлари секретарларининг семинарлари, область партия комитетлари иккинчи секретарлари ва ташкилий — партиявий иш бўлимлари мудирларининг кенгашлари, шаҳар ва район партия комитетлари биринчи ва иккинчи секретарларининг, ташкилот бўлимлари мудирларининг семинарлари ижобий роль ўйнади.

Эндиликда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида республика саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари, колхозлар, совхозлар, олий ўқув юртлари, министрликлари ва идораларидаги партия ташкилотларининг фаолияти тез-тез муҳокама қилиниб турибди. Яқинда Марказий Комитет Ўрта Чирчиқ район партия комитетининг бошланғич партия ташкилотларига раҳбарлиги тўғрисидаги ҳисоботини муҳокама қилди. Шу қарорнинг баёни матбуотда эълон қилинди.

Республика партия матбуотида партия ташкилотлари фаолиятини яхшироқ ёритиш чоралари кўрилди. Яқинда партия қурилишига бағишланиб бизда биринчи марта ёзилган дарслик босиб чиқарилди, бу дарслик партия ходимлари учун ва айниқса бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари учун яхши кўмакчи бўлиб хизмат қилиши турган гап.

Кейинги йилларда область партия комитетлари кўпгина шаҳар ва район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотларига муайян мақсадни кўзлаб, системали тарзда ва конкрет раҳбарлик қиладиган бўлиб қолдилар, бу эса хўжалик вазифаларини ҳал этишга ижобий таъсир қилмоқда.

Ўз областини дунёда энг серҳосил ўлкага айлантирган Хоразм меҳнатчилари ажойиб муваффақиятларга эришдилар. Область хўжаликлари прогрессив агротехника, замонавий ирригация ва мелиорациянинг чинакам лабораториясига айланиб қолди. Бу ерда

(Давоми иккинчи бетда).

Доклад қисқартирилган стенограммадан босилди.

ЎРТОҚ Ш. Р. РАШИДОВ

(Боши биринчи бетда)

пахтадан мўл ҳосил етиштириш соҳасида бой тажриба орттирилди. Бу тажриба қунт билан ўрганишга ва кенг оммалаштиришга лойиқ тажрибадир. Дадиллик билан комплекс механизация ва алмашлаб экишни жорий этиш йўлига тушиб олган область партия ташкилотлари, коммунистлари ҳамма яхши ишларга бошчилик қилмоқдалар.

Самарқанд область партия комитети бошланғич партия ташкилотларининг ролини ва активлигини ошириш, хўжаликка раҳбарликнинг иқтисодий методларини жорий этиш соҳасида изчиллик ва қунт билан иш олиб бормоқда. Бу областда меҳнатни илмий ташкил этиш масалаларига, саноат ва қишлоқ хўжалик корхоналари фаолиятининг иқтисодий кўрсаткичларини анализ қилиб яхшилашга, моддий ва маънавий рағбатлантиришни яхшилашга кўп эътибор берилмоқда. Эндиликда якка-ёлғиз кишилар эмас, балки қишлоқ меҳнатчиларининг оммаси экономика билан қизиқмоқда, ишлаб чиқаришдаги ўз ишининг процесслари ва натижаларини чуқур анализ қилмоқда, меҳнат ва материал сарфларини ҳисоблаб, резервларни қидириб топишни ўрганиб олди. Буларнинг ҳаммаси колхоз ва совхозлар даромадини кескин ошириш, меҳнатга ҳақ тўлашни кўпайтириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш планларини ошириб бажариш имконини берди.

Ҳозир коллективларга баракали таъсир ўтказаётган, улар ўртасида катта обрў қозонган партия ташкилотлари ҳар бир шаҳар ва районда бор. 94 минг коммунист меҳнат қилаётган саноат ва қурилишдаги кўпгина партия ташкилотлари экономикани чуқур ўрганмоқдалар, ўзларининг куч-ғайратларини асосий фондлардан тағин ҳам самаралироқ фойдаланишга, ишлаб чиқаришнинг рентабеллигини оширишга, коллективлардаги тарбиявий ишни яхшилашга ка- [illegible]

Масалан, партия аъзолари ва аъзоликка кандидатлари 378 кишини бирлаштирган «Чирчиқсельмаш» заводи партия ташкилоти фаолиятида кўпгина [illegible]

Партия ташкилоти ўз эътиборини [illegible]

«Ташсельмаш» заводи, 1-пойафзал фабрикаси, Бекобод [illegible] металлургия заводи ва цемент комбинати, Фарғона [illegible], Қўқон ва Самарқанд суперфосфат заводлари, Самарқанд шаҳридаги 150-қурилиш тресты, Янгиердаги темир-бетон буюмлари комбинати ва бошқа кўпгина корхоналарнинг партия ташкилотлари самарали ташкилотчилик ва сиёсий ишлар олиб бормоқдалар.

Қишлоқлардаги партия ташкилотларининг иши анча мазмундор ва собит қадам бўлиб қолди. Улар сон жиҳатидан ўсиб, ташкилий жиҳатдан мустаҳкамланди. Ҳозирги вақтда республика қишлоқ хўжалигида 120 мингга яқин коммунист яъни беш йил аввал бўлганидан 36 минг кўп коммунист ишлаб турибди. Ўрта ҳисобда ҳар бир колхоз партия ташкилоти эндиликда 82 партия аъзоси ва аъзоликка кандидатини, ҳар бир совхоз партия ташкилоти партия аъзолари ва аъзоликка кандидатларидан 118 кишини бирлаштириб турибди. Бу — жуда катта куч!

КПСС XXIII съезди, Марказий Комитетнинг март ва май Пленумлари қарорларини амалга ошираётган колхоз ва совхозларнинг партия ташкилотлари ўзларининг ишлаб чиқаришга, қишлоқ турмушининг ҳамма жиҳатларига ўтказаётган таъсирини ҳар томонлама кучайтирмоқдалар.

Андижон область, Ленин районида 287 коммунистни бирлаштирган «Правда Востока» колхозининг партия ташкилоти коммунистларни шу тарзда жой-жойига қўйдики, натижада улар артель ишлаб чиқаришининг ҳамма соҳаларини назорат қилиб унга таъсир ўтказиб турибдилар. 43 пахтакор бригададан 35 тасида партия ташкилоти тузилган, қолган бригадаларда партия аъзоларидан бир-икки киши меҳнат қилмоқда. Партия комитетининг мажлисларида ва партия йиғилишларида хўжалик раҳбарларининг ҳисоботлари вақти-вақти билан тингланиб турилади, коммунистлар Устав талабларини қандай бажараётганлари, меҳнатни ҳисобга олиш ва унга ҳақ тўлаш, колхозчиларнинг турмуши, коммунистларнинг ўқиши, агитколлективнинг фаолияти масалалари муҳокама қилиниб турилади.

Беш йилликнинг биринчи йилида қишлоқ хўжалик артели ишни яхши суръат билан бошлади. 15 ноябргача колхоз давлатнинг план — заказини 114 процент бажариб, гектар бошига 35 центнердан ортиқ пахта берди. Чорвачилик маҳсулоти сотиш топшириғи муддатидан олдин 1 октябрда, сабзавот сотиш топшириғи эса, 15 октябрда бажарилди. Пиллачиликни ривожлантиришда ажойиб кўрсаткичларга эришилди.

Андижон областидаги «Савай», Тошкент областидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги», Сирдарё областидаги «Малик», Қашқадарё областидаги «Партия XXII съезди» совхозларининг, Ғиждувон районидаги «Гулистон», Ҳазорасп районидаги Нариманов номли, Сариосиё районидаги «Коммунизм», Поп районидаги Ленин номли колхозлар ва бошқа кўпгина хўжаликларнинг партия ташкилотлари ташкилотчилик иш соҳасида бир талай тажриба тўпладилар. Бундай ташкилотлар республикада кўп ва йил сайин тобора кўпайиб бормоқда.

Эндиликда биздаги партия ташкилотларининг тармоғи шу қадар кенгайиб кетдики, ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатиш соҳасидаги ҳар бир муҳимроқ участкада коммунистларнинг уюшган коллективи бор. Кейинги беш йил ичида Ўзбекистондаги бошланғич партия ташкилотларининг сони 3400 тага кўпайди ва ҳозир 10700 тага етди.

Бошланғич партия ташкилотлари тағин ҳам йириклашиб қолди, уларнинг структурасида катта-катта ўзгаришлар рўй берди. Бу структура тағин ҳам хилма хил, пухта ва кенг тармоқли бўлиб қолди. 5 йил мобайнида цех партия ташкилотларининг сони 8 мингтадан кўпроқ ортди ва 13.066 тага етди. Шу вақт мобайнида партия группаларининг сони икки ярим баравар кўпайиб, эндиликда 5100 тага етди. Шу муносабат билан эндиликда партиявий иш цех, бригада, конкрет участкага тобора кўпроқ кўчирилмоқда. Бу эса, умуман коллективни ва айрим олинган ҳар бир кишини ғоявий ва ташкилий таъсир остига олиш имкониятини бермоқда.

Лекин шундай бўлса ҳам, биз мана шу ерда, Марказий Комитет Пленумида шуни ошкора айтишимиз керакки, кўпгина бошланғич партия ташкилотларидаги ишларнинг аҳволи бизни ташвишлантирмоқда. Бир қанча саноат корхоналари ва қурилишларда, кўпгина колхоз ва совхозларда, баъзибир ўқув юртлари ва муассасаларда партия ташкилотлари ишининг савияси ва мазмуни КПСС Устави талабларига ва партия XXIII съезди қўйган вазифаларга ҳали айтарли жавоб бермайди. [illegible]

Масалан, Марғилон ипак комбинатининг партия комитети [illegible]

[illegible] «Атлас» фабрикаси [illegible]

[illegible] Ленин партияси севикли социалистик Ватанининг равнақи ва унинг куч-қудратини мустаҳкамлаш йўлида фидокорона меҳнат қилаётган миллион-миллион коммунистлар билан ҳақли равишда фахрланмоқда.

Бизнинг республикамиздаги коммунистларнинг мутлоқ кўпчилиги ҳам социалистик экономиканинг ҳал қилувчи участкаларида фидокорона меҳнат қилмоқда. Улар ишлаб чиқариш коллективларининг олдинги сафларида бормоқдалар, бу коллективларнинг иш бошиси бўлмоқдалар.

Лекин хўжаликнинг ҳамма соҳаларига таъсир ўтказиш тўғрисида, коммунистлар ҳал қилувчи участкаларда меҳнат қилиб, ишлаб чиқаришдаги авангардлик ролини амалга оширишлари тўғрисида кам ғамхўрлик қилаётган партия ташкилотлари ҳали ҳам бор.

Чунончи Сурхондарё области колхозларидаги 273 бригада ва 40 фермада битта ҳам коммунист йўқ. Бухоро таксомотор паркидаги 30 коммунист шофёрдан 20 таси ишлаб чиқариш топшириқларини бажармаяпти. Ўрта Чирчиқ районининг Карл Маркс номли колхозидаги 54 коммунистдан атиги 10 киши пахта теримида қатнашган, партиясиз механик-ҳайдовчилар коммунистларга қараганда икки баравар кўп пахта терганлар. Қарши тикув фабрикасидаги коммунистлар раҳбарлик қилаётган цехлар ва бўлимлар планларни бажармаялти, ишда бракка йўл қўйяпти.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Булар бизда коммунистларга талабчанлик ҳали ҳам суст эканлигини кўрсатиб турибди. Биз партия ташкилотларидаги ташкилотчилик ва тарбиявий ишларни тубдан яхшилашимиз лозим.

КПСС XXIII съезди партия аъзоси деган номни тағин ҳам юқори кўтариш, коммунистларнинг ўз партия ташкилотлари ва умуман партия фаолияти учун масъулиятини ошириш, интизомни мустаҳкамлаш, барча партия ташкилотларининг ташаббускорлиги, активлиги ва таъсирини янада ўстиришни таъминлаш вазифасини қўйди.

Область, шаҳар, район партия комитетлари партия ташкилотлари структурасини янада такомиллаштириш йўлини ўтказишлари лозим. Ишлаб чиқариш участкаларида, сменалар, бригадалар, фермаларда партия ташкилотлари ва партия группаларини дадиллик билан тузабериш керак. Бинокорлар ва чорвадорлар орасида партия аъзоларини кўпайтиришга алоҳида эътибор бериш зарур.

Партия йиғилишлари коммунистларни тарбиялашнинг катта мактабидир. Йиғилишларни сифатли қилиб тайёрлаш, муҳокама қилинадиган масалаларнинг характери, коммунистларнинг йиғилишлардаги активлиги кўп жиҳатдан партия ташкилотининг қиёфасини, унинг коллективдаги ролини белгилаб беради.

Кейинги йилларда коммунистлар муҳокамасига қўйилаётган масалаларнинг доираси кенгайди. Эндиликда партия уставига мувофиқ коммунистлар олдига қўйилаётган янги талаблар асосида ишлаб чиқаришни такомиллаштиришнинг, коллективлардаги ташкилотчилик ва тарбиявий ишларни кучайтиришнинг туб масалалари тез-тез муҳокама қилинмоқда.

Бироқ, ана шу муҳим соҳадаги ҳамма ишлар кўнгилдагидек деб айтиб бўлмайди. Йиғилишлар мунтазам ўтказилмаётган, ўтказилганда ҳам расмиятчилик тусини олиб, коммунистларнинг оз қисми келаётган ва актив қатнашмаётган ташкилотлар ҳали ҳам анчагина бор.

Яна бир мисол. Бойсун район партия комитети ташкилот бўлимининг мудири ўртоқ Скрипский 18 июльда «Работ» совхози партия ташкилотига келган. У келиши биланоқ кечқурун соат 5 га партия йиғилиши тайинланган. Лекин шу вақтгача ҳеч ким тўпланмаган. Соат 6 гача 109 коммунистдан 13 киши, соат 7 гача 30 киши келган. Шу пайт «чопарлар» юборилган. Кечқурун соат 9 га боргандагина 74 киши иштирокида йиғилиш очилган ва шундагина коммунистлар икки масала — дон тайёрлаш тўғрисида ва чорвачиликнинг аҳволи тўғрисида, деган масалаларни муҳокама қилишлари лозимлигини билганлар.

Биринчи масала юзасидан КПСС Марказий Комитетининг қарори ўқиб берилган, музокараларда 3 киши сўзга чиқиб, вазифалар бажарилади, деб ваъда берган. Иккинчи масала юзасидан қилинган доклад 6 минут давом этган, бу масала муҳокама қилинмаган. Йиғилиш ҳеч қандай қарор қабул қилмаган. Лекин Бойсун район партия комитетидагилар «Работ» совхози партия ташкилотида навбатдаги йиғилиш ўтказилди, деб ёзиб қўйганлар.

Йиғилишлар шошма-шошарлик билан тайёрланганлигини, йиғилиш бўлиши тўғрисида коммунистларга бир неча соат қолганида хабар берилаётганлигини, президиумга ҳадеб бир хил кишилар сайланиб доимо бир хил ўртоқлар сўзга чиқаётганлигини кўрсатувчи фактлар бизда жуда кўп. Коммунистлар бундай йиғилишлардан кўнгиллари тўлмай кетмоқдалар.

Самарқанд область партия комитети қилган анализ диққатга сазовордир. 1245 партия ташкилотининг ҳаммаси текшириб кўрилганида ўтган йили булардан фақат 13 процентидагина йиғилишлар мунтазам чақириб турилганлиги аниқланди.

Анализ шуни кўрсатдики, Каттақўрғон районидаги ташкилотларнинг чорак қисмидан кўпрогида иш планлари йўқ, планлаштирилган масалаларнинг қарийб учдан бир қисми муҳокама қилинмаяпти, қабул қилинган қарорларнинг ярмига яқини бажарилмаяпти, кўпгина қарорлар конкрет бўлмаганлиги учун уларнинг қандай бажарилаётганлигини текшириб бўлмайди. Мактаблардаги партия ташкилотларида, одатда директорлар, илмий бўлим мудирлари ва партия ташкилотларининг секретарлари сўзга чиқишган, бир қанча ташкилотларда коммунистларнинг 20—30 проценти партия йиғилишларига келмаган.

Текшириш натижалари область, шаҳар ва район партия комитетларида муҳокама қилинди. Ўртоқлар камчиликларни фош қилиб ташлашдан, унинг сабабларини ошкора айтишдан қўрқмадилар ва жуда тўғри иш қилдилар. Кўрилган чоралар туфайли областда партия ташкилотларининг фаолияти сезиларли даражада яхшиланмоқда, эндиликда уларнинг кўпчилигида йиғилишлар КПСС Уставига мувофиқ равишда ўтказилиб турилибди.

Партия йиғилишларида муҳокама қилинган масалаларнинг характери Марказий Комитет Пленуми олдидан ўрганиб чиқилганида, шу нарса маълум бўлдики, кўпгина партия ташкилотларида йиғилишларнинг кун тартиби бир-бирига ўхшаб кетади. Уларда кўпинча оператив тарзда маъмурият томонидан ҳал қилиниши лозим бўлган жорий хўжалик масалалари йилдан -йилга такрорланаверади. Партия ташкилотлари ишлаб чиқариш вазифаларини ҳал этишдан четда тура олмайдилар ва четда туришлари лозим эмас, албатта. Лекин улар бу вазифаларни партиявий позициялардан туриб муҳокама қилишлари лозим.

Коммунистлар билан ўтказилган жуда кўп суҳбатлар ва анкета тарқатиш йўли билан қилинган сўроқлар шуни кўрсатдики, партия аъзоларини ёшларни тарбиялаш, Устав талабларининг бажарилиши, кадрларни жой-жойига қўйиш ва тарбиялаш, диний хурофотларга ва ўтмишнинг бошқа сарқитларига қарши кураш масалалари тўлқинлантирмоқда. Биз ана шундай масалалар партия йиғилишларида тез-тез муҳокама қилиниб турилиши лозим, деб ҳисоблаймиз.

Ижрони текшириш қониқарсиз олиб борилаётганлиги кўпгина партия ташкилотлари ишидаги заиф жиҳатларнинг биридир. Партия ташкилотлари партиянинг энг муҳим қарорларини муҳокама қилган вақтда уларни бажаришга қаратилган конкрет чоралар ишлаб чиқмасдан «маъқуллансин», «раҳбарлик ва ижро учун қабул қилинсин», «мавжуд нуқсонларни тугатиш топширилсин» қабилидаги қарорлар қабул қилаётганлигини кўрсатувчи фактлар ҳали ҳам анчагина бор.

Партия йиғилишларининг роли ва уларда қабул қилинадиган қарорларнинг роли ва эътиборини, бу қарорларнинг бажарилиши учун ҳар бир партия аъзосининг масъулиятини ошириш керак. Партия ташкилотининг қарори — ҳаракатга раҳбарликдир.

Партия хўжалигини тартибга солиш лозим. Кўп ташкилотларда бунга етарли баҳо берилмайди ва бюрократизмга қарши кураш никоби остида партия хўжалиги ўз ҳолига ташлаб қўйилади. Бунга асло йўл қўйиб бўлмайди.

Йиғилишлар, бюро ва комитет мажлисларининг протоколлари, қарорлари, партия взнослари тўланганлиги тўғрисидаги ведомостлар, иш планлари, — буларнинг ҳаммаси партия ҳужжатлари бўлиб, уларга партиявий муносабатда бўлмоқ керак. КПСС Марказий Комитети бу ишга муҳим аҳамият бериб, яқинда бошланғич партия ташкилотларидаги ишларни олиб боришга доир намунали йўл-йўриқни тасдиқлади. Бу йўл-йўриқни аниқ бажаришни таъминламоқ керак.

Совет муассасаларидаги партия ташкилотлари тўғрисида алоҳида гапириб ўтмоқчиман. Бу ташкилотлар аппаратнинг ишини такомиллаштиришга таъсир ўтказишлари, бюрократизм ва сансалорликка қарши кураш олиб боришлари, давлат интизомини мустаҳкамлашлари лозим.

Давлат аппаратининг роли катта эканлигини ҳисобга олиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети 1964 йил ноябрида республика министрликлари ва идоралари партия ташкилотлари фаолияти тўғрисидаги масалани муҳокама қилиб, аниқланган камчиликларни тугатишга қаратилган қарор қабул қилди. Яқинда биз ана шу қарор қандай бажарилаётганлигини текшириб кўрдик. Шуни айтиш керакки, бу соҳада муайян натижалар бор. Масалан, энергетика ва электрлаштириш, молия министрликларининг, давлат банкининг партия ташкилотлари эндиликда анча яхши ишламоқдалар.

Аммо, Марказий Комитет қароридан ҳамма ҳам зарур хулосалар чиқариб олгани йўқ. Кўпгина министрликлар ва идоралардаги, область, шаҳар ва район муассасаларидаги партия ташкилотлари дуруст ишламаяптилар, давлат интизомининг бузилишига, бюрократизм ва сансалорчилик фактларига муросасозлик билан қарамоқдалар.

Қарамоғида 8 та корхона бўлган республика химия саноати бошқармасидан бу йил 12 мингтадан ортиқ хат ва телеграмма юборилган. «Ўзбекбирлашув» аппаратидаги айрим коммунистлар правлениеда қабул қилинган қарорларни узил-кесил ишлаб чиқишни ойлаб пайсалга солмоқдалар. Маиший хизмат, олий ва ўрта махсус таълим министрликларида меҳнаткашларнинг хат ва шикоятларини бир ёқлик қилиш муддатлари бузилмоқда, партия ташкилотлари эса, бунга эътиборсизлик билан қарамоқда ва ҳеч қандай чора кўрмаяпти.

Геология, мелиорация ва сув хўжалиги министрликлари, радио эшиттириш ва телевидение давлат комитети ва бошқа идоралардаги партия ташкилотлари фаолиятида кўпгина жиддий нуқсонлар бор.

КПСС XXIII съезди ички партия демократиясини янада ривожлантириш, партия турмушининг ленинча нормаларига муттасил риоя қилиш тўғрисида принципиал кўрсатмалар берди. Шу нарса қувончлики, КПСС Марказий Комитетининг субъективизм ва маъмуриятчилик кўринишларини қатъиян қоралаган 1964 йилги октябрь Пленумидан сўнг партияда чинакам ўртоқлик муносабатлари ва ошкоралик муҳитини вужудга келтириш учун кўп ишлар қилинди. Буни ҳозир ҳамма сезиб турибди.

Ҳар бир партия ташкилотида мана шундай вазият вужудга келтирилиши лозим. Область, шаҳар ва район партия комитетлари коммунистларнинг фикрлари ва таклифларига кўпроқ эътибор ва ҳурмат билан қарашлари, кенг кўламда танқид ва ўз-ўзини танқид шароитини вужудга келтириб, шу тариқа партия ташкилотлари ишидаги нуқсонларнинг кўпайиб кетишига йўл қўймасликлари, партия Устави талабларидан четга чиққан ҳар бир коммунистни ўз вақтида йўлга солиб қўйишлари зарур.

Ҳолбуки, коммунист ўз ўртоқларининг кўз олдида ножўя хатти-ҳаракат, хато қилган тақдирда уни ўз вақтида йўлга солиб юборишмаётганлигини, ҳатто уни танқид ҳам қилишмаётганлигини кўрсатувчи кўпгина фактлар бор. Бунинг натижасида ўша одамнинг ҳулқи бузилиб аста-секин айниб кетади, жиноят қилиш йўлига киради. Бундай фактлардан тўғри хулоса чиқариб олмоқ керак. Одамларни ўз вақтида тўғри йўлга солиб юбориш, ножўя ҳаракат йўлига киришига йўл қўймаслик лозим.

КПССга аъзолар қабул қилиш партия қурилишининг энг муҳим соҳасидир. Партия — абадий тирик, доимо ҳаракат қилиб ривожланиб борувчи организмдир. У янги ёш кучлар билан доимо тўлдириб борилади. Кейинги беш йил ичида Ўзбекистон партия ташкилотининг сафига 111 минг киши қўшилди. Шу вақт ичида КПССга қабул қилинганларнинг 80 процентга яқини моддий ишлаб чиқариш соҳасида банд бўлган кишилардир. Партия ташкилотининг социал састави яхшиланди: унинг саставидаги ишчилар 25,4 процентдан 30,2 процентга етди.

Ўзбекистон Компартиясининг район ва шаҳар комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари КПСС Марказий Комитетининг «Харьков область партия ташкилотининг партияга қабул қилиш ва ёш коммунистларни тарбиялаш ишидаги жиддий нуқсонлари тўғрисида»ги қарорига амал қилиб, кейинги вақтларда партияга қабул қилиш ишини яхшиладилар. Эндиликда улар яқин ўтмишда бўлганидек, партия сафларини жадал ўстиришга эмас, балки қабул қилинувчиларнинг сифат саставини яхшилашга, КПСС га коммунистик қурилишнинг ҳал қилувчи участкаларида меҳнат қилаётган энг илғор меҳнатчиларни фақат якка-якка тартибда танлаб олишга бутун эътиборни бермоқдалар. Эндиликда партия сафларига киришга лойиқ бўлмаган кишиларни қабул қилишдан дадил воз кечмоқдалар.

Лекин шуни тўппа-тўғри айтиш керакки, айрим бошланғич партия ташкилотлари, шаҳар ва район партия комитетлари XXIII съезднинг партия аъзоси деган номни тағин ҳам баланд кўтариш, партия сафига кирувчиларга талабчанликни кучайтириш, партия сафларининг софлиги тўғрисида доимо ғамхўрлик қилиш зарурлиги тўғрисидаги кўрсатмаларидан ўзлари учун лозим бўлган хулосаларни чиқариб олганлари йўқ.

«Бизнинг вазифамиз, — деган эди В. И. Ленин, — партиямизнинг мустаҳкамлигини, вазминлигини, софлигини авайлаб сақлашдан иборат. Биз партия аъзоси деган номни ва унинг аҳамиятини тобора баланд кўтаришга ҳаракат қилишимиз лозим...».

Ильич бундай деб таъкидлаган эди: «Битта маҳмадона партия аъзосиман деб гапириш ҳуқуқи ва имкониятига эга бўлганидан кўра, ишлаб турган ўн киши ўзини партия аъзосиман деб айтмаганлиги яхшироқ (ҳақиқий ишчилар ном кетидан қувмайдилар!)».

Бу васиятлар биз учун қонундир.

Баъзи бир партия комитетлари съезднинг ишчилар бундан буён ҳам партиянинг социал саставида етакчи мавқеини эгаллашлари лозим деган кўрсатмасини қониқарсиз бажармоқдалар. 1966 йил 10 ойи ичида Тошкент, Хоразм областларида ва Қорақалпоғистон АССРда КПССга қабул қилинганлар орасида ишчиларнинг миқдори ўтган йилнинг шу давридагига нисбатан бирмунча камайиб кетди.

Мазкур давр ичида Бухоро, Сурхондарё, Сирдарё областларидаги бир қанча партия ташкилотларида КПССга қабул қилинганлар орасида колхозчилар сонининг бирмунча камайганлигини ҳам нормал бир ҳол деб бўлмайди. Кўпгина район, чунончи Ғиждувон, Янгийўл, Шовот, Чилонзор ва бошқа район партия ташкилотларида хотин-қизларни партияга қабул қилиш анча камайиб қолди.

Баъзи бир партия ташкилотларидаги коммунистлар орасида хотин-қизлар камдан-кам учрайди. Булунғур районидаги «Ленинобод» колхозида 46 коммунист бўлиб, улар орасида бир аёл — Хўжанова бор. У, ҳам 1946 йилда яъни бундан 20 йил муқаддам партияга қабул қилинган. Нарпай районининг «Қарнаб» совхозидаги 103 коммунистнинг атиги иккитаси хотин-қизлардир. 2- «Оҳангарон» совхозида ишловчиларнинг ярмидан кўпроғи хотин-қизлар бўлса ҳам, партия ташкилоти саставида улар атиги 7 процентни ташкил қилади. Шунга қарамай, кейинги беш йил ичида бу ерда биронта ҳам хотин-қиз КПСС сафига қабул қилингани йўқ.

Актив аёлларни дадиллик билан танлаб олиб партияга қабул қилиш, уларни қунт билан ижтимоий-сиёсий турмушга жалб этиш, хотин-қиз кадрларни меҳрибонлик билан вояга етказиш ва юқори лавозимларга дадиллик билан кўтара бериш керак.

Коммунист олдига қўйилаётган юксак талаблар бизнинг партиямиз халқ олдида жуда катта масъулиятни ўз зиммасига олганлигидан келиб чиқади. Одамлар коммунистнинг ишларига ва ҳулқ-атворига қараб унга баҳо берадилар. Партия XXIII съезди Уставни партия КПСС Программаси, Уставини бузувчи ва ўзининг ҳулқ-атвори билан коммунист деган юксак номнинг обрўсини туширувчи шахслардан ўзини ҳоли қилади, деган қоида билан тўлдирди.

Бироқ, биздаги баъзи бир партия ташкилотлари ичкиликбозлик қилаётган, оилада ўзларини нотўғри тутаётган, жамоат тартибини бузаётган, партиядан ажралиб қолиб, аъзолик взносларини тўламаётган ва ҳатто жиноят йўлига кириб кетган коммунистларга нисбатан ҳали ҳам кўнгилчанлик ва принципсизлик қилмоқдалар.

КПСС XXIII съездининг партия сафларининг софлиги тўғрисида ғамхўрлик қилиш партия турмушининг, ундаги барча ташкилотларнинг қонуни бўлиб қолиши лозим деган кўрсатмаларини оғишмай бажаришни таъминлаш партия комитетларининг вазифасидир.

Бошланғич партия ташкилотларининг амалий фаолияти кўп жиҳатдан партия комитетлари уларга қай даражада раҳбарлик қилаётганига боғлиқ бўлади. КПСС Марказий Комитетининг 1964 йил октябрь Пленумидан кейин область, шаҳар, район партия комитетлари партия ташкилотлари активлигини ошириш юзасидан кўп иш қилдилар.

Лекин район, шаҳар партия комитетларининг шундай секретарлари ҳали ҳам борки, улар вазифаларни партия ташкилотларини четлаб ўтиб ҳал қилишга уринадилар, қунт билан тарбиявий иш олиб бориш ўрнига маъмуриятчилик ва буйруқбозлик қиладилар.

Бошланғич партия ташкилотларига раҳбарликни такомиллаштириш, бу раҳбарликни тағин ҳам конкрет ва ишчанлик билан олиб бориш, партия ташкилотлари турмушида рўй бераётган процессларни атрофлича ўрганиш, камчиликларни ўз вақтида тугатиш — область, шаҳар ва район партия комитетларининг вазифасидир. Шунга эришиш керакки, ҳар бир партия ташкилоти омманинг чинакам йўлбошчиси ва мураббийси, партия ғоялари ва қарорларини жонбозлик билан амалга оширувчи бўлсин.

Партия ташкилотининг иш савияси жуда кўп жиҳатдан секретарга, унинг сиёсий билими нақадар кенглигига, турмуш тажрибасига, меҳнатсеварлигига ва ташкилотчилик қобилиятларига боғлиқ бўлади.

Республикада бошланғич партия ташкилотлари секретарлари саставининг сифати йил сайин яхшиланиб бораётганлигини биз мамнуният билан қайд қила оламиз. 1961 йилда улар орасида олий, тўлиқсиз олий ва ўрта маълумотли кишилар 76 процент бўлган бўлса, эндиликда 92 процентга етди. Партия ташкилотларининг секретарлари — энг актив коммунистлардир, бизнинг таянчимиздир.

КПСС XXIII съездининг секретарлик лавозимида қолиш муддатидаги чеклашларни олиб ташлаш тўғрисидаги қарори партия ташкилотлари турмушида ижобий роль ўйнади. Бундай чеклашлар кўпинча яхши ташкилотчиларни юзаки белгиларига қараб алмаштиришга олиб келар эди. Эндиликда бу камчиликка чек қўйилди, секретарь кадрлар анча барқарор бўлиб қолди ва улар комил ишонч билан ишламоқдалар. Кейинги йилларда республикамизда партия ташкилотлари секретарларининг семинарлари ва кенгашларини анча мунтазам ва ибратли қилиб ўтказиш одат тусига кириб қолди.

Лекин баъзи жойларда ана шу муҳим ишда ҳали ҳам расмиятчиликка йўл қўйилмоқда. Баъзи шаҳар ва район партия комитетлари секретарлар билан мунтазам иш олиб бормаяптилар, семинарларни камдан-кам ўтказмоқдалар, баъзан партия ташкилотларининг ўзига хос хусусиятларни ҳисобга олмай, ҳаммани бараварига ўқишга тўпламоқдалар.

Бизнингча, партия ташкилотлари секретарларининг малакасини оширувчи доимий ишлайдиган курсларни ташкил этиш зарурати етилди, чунки ҳозирги шароитларда вақти-вақти билан ўтказилаётган бир кунлик семинарлар билан чекланиб қолиш ярамайди.

Ишни шу тарзда ташкил этмоқ керакки, район, шаҳар, область партия комитетларининг, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретарлари, бюро аъзолари, ходимлари мунтазам равишда партия ташкилотларига бориб турадиган бўлсинлар, партия йиғилишларида, партия комитети, партия бюроси мажлисларида иштирок этсинлар ва ўша жойнинг ўзида амалий ёрдам кўрсатсинлар.

Бошланғич партия ташкилотларининг ҳисоботларини партия комитетларининг бюроларида ва пленумларида муҳокама қилиб туриш уларга раҳбарлик қилишнинг муҳим формасидир. Бу соҳада республикамизда кейинги вақтларда анчагина иш қилинмоқда. Лекин партия ташкилотларининг ҳисоботларини тайёрлаш ва муҳокама қилиш практикасидаги жиддий камчиликлар ҳали тугатилгани йўқ. Бир қанча жойларда бу иш ҳали ҳам аҳён-аҳёндагина ўтказилмоқда, формализм элементлари охиригача бартараф қилингани йўқ, ҳамиша ҳам кўнгилдагидек натижалар қўлга киритилаётгани йўқ.

Иш манфаатлари шуни талаб қиладики, область, шаҳар ва район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотларининг ҳисоботларини мунтазам равишда чуқур ва ҳар томонлама муҳокама қилиб туришлари, уларнинг ролини ва активлигини оширадиган конкрет, амалий чораларни ишлаб чиқишлари ва амалга оширишлари лозим. Партия қуйи ташкилотларининг ишидаги камчиликлар ва хатоларнинг ўз вақтида олдини олиш, улар бошлаган фойдали ишларни, уларнинг қизиқарли ташаббусларини қўллаб-қувватлаш ва ёйиш керак.

III. ЯНГИ КИШИНИ ТАРБИЯЛАШ—ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ АСОСИЙ ВАЗИФАСИ

Партиямиз идеология ишига жуда катта аҳамият бериб келмоқда. Коммунистларга ва барча меҳнаткашларга ғоявий, сиёсий тарбия беришни партиямиз ўз фаолиятининг энг муҳим таркибий қисми деб ҳисобламоқда. КПСС XXIII съезди, идеология иши бутун партиянинг, барча коммунистларнинг иши эканлигини уқтириб ўтди.

Бошланғич партия ташкилотлари бу ишни ўтказишда муҳим роль ўйнашлари лозим. Одамларнинг биринчи маслаҳатчилари, коллективнинг жон-тани, коммунистлар ва партиясизларнинг бевосита тарбиячилари бошланғич партия ташкилотларининг ўзлари бўлишлари лозим. Чунки бошланғич партия ташкилотлари одамларга ҳаммадан кўра яқинроқ турадилар, ўз меҳнат ячейкаларига аъзо бўлган кишиларнинг фикри ва истак-орзуларини ҳаммадан кўра яхшироқ биладилар. Фақат улargина ҳар бир кишига ҳамдам бўла оладилар ва шу сабабли ҳар бир кишининг дунё қарашини шакллантиришга энг кўп куч билан таъсир ўтказа оладилар.

Республика партия ташкилотлари партия программаси ва уставининг талабларини, XXIII съезд ва КПСС Марказий Комитети Пленумларининг қарорларини бажариб, коммунистларни ва барча меҳнаткашларни тарбиялаш борасида катта иш олиб бормоқдалар. Бунинг учун оммага ғоявий таъсир ўтказишнинг хилма-хил формалари ва воситаларидан —пропаганда, сиёсий агитация, маданий оқартув ишлари ва спорт-оммавий ишлардан, матбуот, радио, телевидениедан фойдаланилмоқда. Бу муҳим ишга лекторлар, пропагандистлар, агитаторларнинг кўп сонли отряди тортилмоқда. Раҳбар кадрлар, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, турли тармоқларнинг, маданият муассасаларининг мутахассислари идеология ишида тобора актив қатнашмоқдалар.

Партия маорифининг кенг шохобчаси ва лекция пропагандасини коммунистик дунё қарашни шакллантиришга хизмат қилдирмоқдамиз.

Ўтган йил КПСС Марказий Комитетининг кўрсатмаларига мувофиқ, республика партия ташкилотлари партия маорифининг янги, тағин ҳам мунтазам системасини жорий қилдилар. Кадрларнинг назарий билими турли даражада бўлишини ҳисобга олган бу система коммунистларнинг ҳаммасини меҳнаткашлар орасида актив агитация-пропаганда ишларини олиб боришга жалб қилишни таъминлайди.

Коммунистларнинг сиёсий ўқишга қизиқиши кучайиб кетганлиги бу қайта қуришнинг жуда муҳим якуни бўлди. Буни ўтган куни республикамизда халқ маорифи системасида бошланган янги ўқув йили очиқ кўрсатиб турибди. 400 мингга яқин коммунист, комсомол ва партиясизлар систематик, планли равишда машғулотларга киришдилар. Демак, партия маорифи системасидаги ўқишга ўтган йилдагига қараганда анча кўп киши жалб қилинди. Пропагандистлар состави яхшиланди. Уларнинг деярлик ҳаммаси олий ва тўлиқсиз олий маълумотли кишилардан иборат бўлиб қолди.

Кўпгина бошланғич партия ташкилотлари янги ўқув йилига тайёргарликни моҳирлик билан ташкил этдилар. Бунга Юқори Чирчиқ районидаги «Правда» колхозининг партия ташкилоти мисол бўла олади.

Колхоздаги 235 коммунистнинг ҳаммаси ўқимоқда, ҳар бир коммунистга ўзи хоҳлаган предметни ўқиб ўрганиш ва ўз билимини оширишнинг ўзи хоҳлаган формасини танлаб олиш имконияти берилди. Коммунистларнинг ярмиси бошланғич сиёсий мактабларда, 17 коммунист марксизм-ленинизм асослари мактабида, 13 коммунист сиртқи олий ўқув юртларида ва техникумларда ўқимоқда, қолганлари марксизм-ленинизм назариясини мустақил ўрганмоқда. Партия аъзоларидан тайёргарлиги энг яхши бўлган етти коммунист пропагандист қилиб тасдиқланди. Колхозда қишлоқ хўжалик билимларининг халқ университети ҳам ташкил этилди. Бу университетга колхоз раиси ўртоқ Цой бошчилик қилмоқда.

Шу колхоз партия ташкилотида назарий ўқув яхши ташкил этилганлиги анча кўп коммунистларни агитация-пропаганда ишларига тортишга ёрдам берди. Шу коммунистлардан 120 кишидан кўпроғи колхозчилар яшаб турган жойларда тушунтириш ишларини олиб бормоқда, 60 коммунист бригадаларда, звенолар ва фермаларда оммавий-сиёсий агитацияни ташкил этишда актив қатнашмоқда. Бу ишларнинг ҳаммаси ишлаб чиқариш планларини ва социалистик мажбуриятларни бажаришда ижобий таъсир ўтказмоқда.

Назарий ўқишни яхши ташкил этиш учун бу йил ҳар қачонгидан кўра қулай шарт-шароит вужудга келтирилди. Ўқув программалари такомиллаштирилди, янги дарсликлар, хрестоматиялар, кўрсатмали қуроллар ва методик қўлланмалар нашр этилди. Бу йил партия комитетлари пропагандист кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш борасида катта иш қилдилар. 22 минг пропагандист турли курсларда ўқиб чиқди.

Бошланғич партия ташкилотларининг вазифаси шуки, улар партия ўқувининг ҳамма шохобчаларида машғулотларнинг мунтазам равишда ва юксак ғоявий савияда ўтказиб турилишини таъминлашлари, ҳар бир коммунистнинг марксизм-ленинизмни қунт билан эгаллашига, партиянинг амалда ғоявий жангчиси бўлишига эришишлари лозим.

Бизда лекция пропагандаси кенг авж олди. Бироқ, бу ишнинг мазмунида жиддий камчиликлар ҳали ҳам кўп.

Андижондаги Володарский номли тикувчилик фабрикасида 900 га яқин киши орасида савол-жавоб ўтказилган эди. «Ўқилган лекциялар сизни қизиқтирдими?» деган саволга савол-жавобда қатнашган кишиларнинг тўққиз проценти, бизни қизиқтирмади, деб жавоб берди, савол-жавобда қатнашганларнинг 30 процентидан кўпроғи эса бу саволга жавобан, лекторлар текстдан кўзларини узмай, ўқиган лекциялар бизни зериктириб юборди. мажбурият бўлгани учунгина биз бундай лекцияларга келиб турибмиз, дейишди.

Бу савол-жавобнинг натижасини ҳар бир бошланғич партия ташкилоти синчиклаб ўйлаб кўриши керак. Бу фактдан жиддий хулосалар чиқариб олиш лозим.

Андижон ва Янгиқўрғон районларида эса «Билим» жамиятининг район бўлимлари лекциялар сонини кўпайтиришга уриниб, ҳатто ўқилмаган лекцияларни ҳам ўқилди, деб ёзиб юбордилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюроси Андижон областидаги бу нотўғри аҳволни қоралади.

Бундай фактларга тоқат қилиб бўлмайди. Партия ташкилотлари ўз коллективларида лекцияларни мунтазам равишда ўтказиб туришлари, меҳнаткашларнинг талабларини ҳисобга олиб, лекциялар тематикасини хилма-хиллаштиришлари, лекциялар меҳнаткашларнинг ғоявий савиясини оширишга, амалий фаолиятига ҳақиқатан таъсир ўтказмоғи учун лекцияларнинг юқори сифатли бўлишини таъминлашлари лозим.

Шуни унутмаслик лозимки, ғоявий эътиқод даражаси фақат назарий етуклик билангина белгиланиб қолмайди. «Ишга, курашга

(Давоми учинчи бетда).

ДОКЛАДИНИНГ ДАВОМИ

(Боши 1 ва 2-бетларда)

фойдаси тегмаса, коммунизмни китобий билиш ҳеч нарсага арзимайди» деган эди В. И. Ленин. Коммунистлар ва партиясизларнинг ғоявий чиниққанлиги фақат меҳнатда ва курашда, бевосита практикада синалади.

Шу сабабли коллективнинг ҳамма аъзоларини меҳнатга ва социалистик мулкка коммунистик муносабатда бўлиш руҳида, тежамли бўлиш ва меҳнат интизомига қаттиқ риоя қилиш руҳида тарбиялаш — ҳар бир бошланғич партия ташкилоти олиб бораётган идеология ишининг диққат марказида туриши лозим.

Ўзбекистон трактор йиғиш заводининг партия ташкилоти (партбюро секретари ўртоқ Арко) бу соҳада фойдали иш қилмоқда. Бу завод коммунистлари илғор тажрибаларни кенг пропаганда қилмоқдалар, меҳнатнинг прогрессив методларини зўр бериб жорий қилмоқдалар, шахсан ўзлари қандай меҳнат қилиш намунасини кўрсатмоқдалар.

Заводда картер участкаси кўп вақтлардан бери орқада қолиб келмоқда эди. Партбюросининг аъзоси илғор ишчи ўртоқ Ҳолиқовни шу участкага агитатор қилиб юборишга қарор қилинди. У, участкада тарбиявий ишни кенг авж олдириб юборди, ишчилар орасида мусобақа ташкил этди. Аммо ўзи ҳам меҳнатда ҳамиша пешқадам бўлди, иш нормасини доимо бир ярим-икки баравар қилиб бажариб турди. Қолганлар ҳам ундан ўрнак олиб, яхши ишлайдиган бўлиб қолдилар. Улар ўхшаш касбларни эгаллаб олдилар, ишлаб чиқариш топшириқларини ошириб бажарадиган бўлиб қолдилар. Натижада шу участка ўпирилишдан чиқиб олди, илғорларга тенглашди.

Социалистик мусобақа ва унинг олий формаси — меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш ҳаракати одамларга меҳнат тарбияси беришда муҳим роль ўйнайди. Бу ватанпарварлик ҳаракатида юз минглаб илғор меҳнатчилар қатнашмоқда. Партия ташкилотлари бу ҳаракатни тағин ҳам кенг авж олдиришлари, келажак разведкачиларининг олижаноб интилишини тўғри йўлга йўллаб туришлари лозим.

Жамият ҳаётидаги аҳлоқий негизларнинг роли коммунистик қурилиш жараёнида тобора ошаверади. Шу билан бирга коммунистик аҳлоқ янги мазмун билан бойиб, ривожлана беради. Коммунистик аҳлоқнинг моҳияти коммунизм қурувчисининг аҳлоқ кодекси принципларида ифодалаб берилган. Бу принциплар КПСС Программаси ва Уставида баён қилинган. Меҳнаткашларни мана шу принципларга риоя қилиш руҳида тарбиялаш — ҳар бир бошланғич партия ташкилотининг энг биринчи бурчидир.

Республикамиз кўп миллатли республикадир. Партия ташкилотлари меҳнаткашларни социалистик интернационализм руҳида тарбиялаш соҳасида кўп иш қилаётганликлари жуда ҳам тўғри. Бунинг учун ишнинг турли формаларидан фойдаланилмоқда. Масалан, Тошкентда интернационал дўстлик кечалари ўтказилмоқда. Шундай интернационал дўстлик кечаларида пойтахтимиз аҳолиси Тошкентни тиклаш ва қайта қуриш ишларида қатнашиш учун қардош республикалардан келган бинокорлар билан учрашмоқда. Республиканинг бошқа шаҳарларида, кўпгина қишлоқларида, студентлар коллективларида ва мактабларда ҳам ишчи ва қишлоқ ёшлари билан дўстлик кечалари ва интернационал учрашувлар ташкил этилмоқда.

Қардош халқлар адабиёти ва санъатининг республикада ўтказилаётган ҳафталиклари ва декадалари, фестиваллар, виставкалар меҳнаткашларни интернационал руҳда тарбиялаш ишида муҳим роль ўйнамоқда. Халқлар дўстлиги темаси лекция пропагандасида, матбуот саҳифаларида, концерт ташкилотларининг ва бадиий ҳаваскорлик коллективларининг, радио ва телевидение эшиттиришларининг программаларида ўз ифодасини топмоқда.

Партия ташкилотлари одамларни интернационал руҳда тарбиялаш ишларини бундан буён ҳам кенг авж олдиришлари, бунинг учун янги, тағин ҳам мароқли ва таъсирчан формаларни қидириб топишлари, миллатчилик ва маҳаллийчиликнинг ҳар қандай кўринишларига асло йўл қўймасликлари лозим.

Маънавий бойликни, аҳлоқий покликни ва жисмоний камолотни ўзида мукаммал мужассамлаштирган янги кишини ҳар томонлама тарбияламоқ учун бизда кенг имкониятлар бор. Партия ташкилотларининг вазифаси шуки, улар мана шу имкониятлардан тўла равишда фойдаланишлари лозим. Бунинг учун улар совет кишиларининг умумий маълумоти ва маданий савиясини ошириш масалалари билан муайян мақсадни кўзлаб ва систематик равишда шуғулланишлари, физкультура ва спортни кенг авж олдиришлари, клублар, кутубхоналар, театрлар, кинотеатрлар, музейларнинг фаолиятини ҳар томонлама яхшилашлари зарур.

Газеталар, журналлар, радио ва телевидение эшиттиришларидан тарбиявий ишда тўғри фойдаланишнинг аҳамияти жуда катта. Аммо бир қанча жойларда бу воситалардан яхши фойдаланилмаётир. Маҳаллий радиоузеллар кўпинча тасодифий эълонларнигина эшиттириш билан кифояланмоқда. Аҳоли яшайдиган айрим жойлардаги обуначиларга газета ва журналлар жуда кечикиб етказиб берилмоқда. Масалан, «Деҳқонобод» совхозидаги чўпонлардан Ҳакимов, Пуртиков ва Ашуров ўртоқлар ўзлари ёзилган газета ва журналларни тўрт ой ва ундан ҳам кўпроқ вақтдан бери ололмаётирлар. Хўш, совхоз партия комитети нега бундан бехабар, шу совхоздаги партия ташкилотининг секретари ўртоқ Хаитов нима қиляпти? деб савол берсак ўринли бўлур эди.

Янги кишини тарбиялаш мураккаб ишдир. Бу иш буржуа идеологиясининг ва ахлоқининг кўринишларига қарши кураш, одамларнинг онги ва феъл-атворидаги ўтмиш сарқитлари билан кураш жараёнида ўтади. Шу сарқитларни бартараф қилиш, хусусий мулкчилик психологияси, хурофотлар ва зарарли урф-одатларнинг қолдиқлари билан, буржуа идеологиясининг захарли таъсири билан кескин кураш олиб бориш — бошланғич партия ташкилотларининг энг муҳим вазифасидир.

Афсуски, бу соҳада ҳали ҳам етарли иш олиб борилмаётир. Баъзи партия ташкилотлари меҳнаткашларни атеистик руҳда тарбиялаш билан тузук шуғулланмаётирлар, диний сарқитларга индамай қараб турибдилар, бу ишда лозим бўлган даражада принципиаллик кўрсатмаётирлар.

Баъзи жойларда аҳолининг диндорлиги камайиш ўрнига, балки, аксинча, кучайиб бораётганлигини фақат шу нарса билангина изоҳлаш мумкин. Масалан, Хоразм областида кейинги вақтларда мачитларда диний расм-русмларни ўтказиш анча кўпайиб кетди.

Баъзи коммунистлар меҳнаткашларни атеистик руҳда тарбиялашда қатнашмай, аксинча, ўзлари диний расм-русмларни адо этаётганликлари динга қарши олиб борилаётган ишга катта зарар етказмоқда. Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларида Емельян Ярославский «Хурофотларни ёқлаш» деган мақола ёзган эди. Шу мақолада у диний расм-русмларни адо этаётган коммунистларни танқид қилган эди. В. И. Ленин шу мақолани ўқиб чиқиб ва устига «Албатта босилсин, бундай коммунистлар эса партиядан ҳайдалсин» деган резолюция қўйиб, мазкур мақолани «Правда»га юборган эди.

Ҳар бир партия ташкилоти В. И. Лениннинг шу кўрсатмасига амал қилиши лозим. Коммунист астойдил эътиқод қўйган атеист бўлиши, диний хурофотларни фош қилиб ташлаши, одамларни атеистик руҳда тарбиялашда қатнашишни ўзининг бурчи деб ҳисоблаши лозим.

Партия ташкилотлари идеология ишининг таъсир доирасини ҳамиша кенгайтириб боришлари зарур. Бу иш фақат ишлаб чиқариш коллективларидагина эмас, шу билан бирга аҳоли яшаб турган жойларда ҳам систематик равишда олиб борилиши керак, чунки бундай жойларда ҳар бир кишини идеология иши таъсири остига олиш осонроқ бўлади. Кўпгина партия ташкилотлари аҳоли яшаб турган жойда иш олиб бориш соҳасида ижобий тажриба тўплаганлар. Бу тажриба идеология ишларига бағишланиб, Наманган шаҳрида ўтказилган республика семинарида умумлаштирилди. Бу тажрибани ҳамма жойга ёйиш керак.

Партия ташкилотлари сиёсий тарбиявий ва маданий-оқартув ишларини ташкил этаётганларида одамларнинг муайян категорияларига хос бўлган хусусиятларни, уларнинг ёшини, касбини, миллатини ва бошқа хусусиятларини ҳамиша ҳисобга олишлари лозим. Шу хусусиятлар ҳисобга олингандагина мана шу ишнинг йўналишини, формасини ва мазмунини тўғри белгилаш мумкин.

Шонли меҳнатчилар бўлган хотин-қизларимизга эътиборни кучайтириш жуда муҳим. Буни уқтириб ўтиш шунинг учун ҳам зарурки, баъзи партия ташкилотлари хотин-қизларга нотўғри муносабатда бўлиш фактларининг олдини олмаётирлар. Ишчилар, студент ва мактаб коллективларида ёшлар орасида олиб борилаётган тарбиявий ишни жиддий равишда яхшиламоқ керак. Бу соҳада бизнинг катта-катта камчиликларимиз оз эмас. Кўпгина йигит ва қизларнинг феъл-атвори яхши эмас, маънавий бузилиш йўлига тойиб кетмоқдалар, маишатбозликка интилмоқдалар. Уларнинг айримлари безорилик ва жиноятлар қилмоқдалар.

Бунга мактаб, техникум ва олий ўқув юртларидаги бошланғич партия ташкилотларининг иши сустлиги кўп жиҳатдан сабаб бўлмоқда. Бу бошланғич партия ташкилотларининг баъзилари ўқувчиларни ва студентларни тарбиялаш билан тузук шуғулланмаётирлар, ўқув юртларининг хилма-хил ҳаётини чуқур ўрганмаётирлар, синфдан ташқари олиб бориладиган ишларни авж олдиришда комсомол ташкилотларига тегишли ёрдам бермаётирлар. Ўқитувчилар составини тарбиялашга кам эътибор берилмоқда. Айрим педагоглар жамоатчилик орасида ва турмушда ножўя ҳаракатлар қилаётганлиги, ўқитувчи, деган юксак номга доғ тушираётганлиги ва ёшларга салбий таъсир ўтказаётганликлари тасодифий эмас. Мактаб ва олий ўқув юртларидаги партия ташкилотларининг ишларини кескин равишда яхшилаш, уларнинг коллективлардаги тарбиявий ролини ошириш керак.

Идеология муассасаларидаги бошланғич партия ташкилотларининг тарбиявий ишини кучайтиришимиз керак. Улар ўз ишларини мана шу муассасаларнинг хусусиятларини ҳисобга олиб ташкил этишлари, зиёлиларни тарбиялаш билан доимий равишда шуғулланишлари, обивателчиликка, иғвогарликка, хушомадгўйликка, лаганбардорликка ва буржуа хулқ-атворининг бошқа кўринишига қарши кескин кураш олиб боришлари зарур. Область, шаҳар ва район партия комитетлари мана шу партия ташкилотларига энг жиддий эътибор бериб туришлари лозим.

Илмий муассасалардаги бошланғич партия ташкилотларининг ишлари жиддий равишда яхшиланиши зарур. Ҳатто, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиумининг партия ташкилотида ҳам илмий кадрларни ғоявий тарбиялаш масалалари деярли муҳокама қилинмаётир. Бир қанча илмий тадқиқот институтларининг партия ташкилотларидаги ишларнинг аҳволи ҳам яхши эмас. Бундай аҳволга тоқат қилиб бўлмаслиги очиқ кўриниб турибди.

Одамларни тарбиялашда қатнашиш ҳар бир коммунистнинг бурчидир. Ҳар бир раҳбар бу иш билан кун сайин шуғулланиши мутлақо шарт. У, одамларни ўзининг руҳлантирувчи сўзи билан ҳам, оқилона маслаҳати билан ҳам, турмушдаги ўзининг тажрибаси билан ҳам, ўзининг, камтарлиги, одамийлиги, хушсуҳбат бўлиши билан ҳам тарбиялаши лозим. Коммунист одамларни яхши билиши, уларнинг эҳтиёжлари ва талабларига ҳамиша қулоқ солиши лозим.

Меҳнаткашларда ҳар кун кўпгина хилма-хил саволлар, шу жумладан ўткир саволлар ҳам туғилиб туради. Коммунист эса бу саволларга жавоб беришдан ўзини четга тортиши мумкин эмас. Ҳар бир киши ҳар қандай саволга аниқ жавоб олиши лозим. Бу эса уни тарбиялашга, тўғри жамоатчилик фикрини шакллантиришга ёрдам беради.

Бошланғич партия ташкилотларининг идеология ишини юқори поғонага кўтаришини таъминламоқ учун партия комитетлари мана шу муҳим соҳага раҳбарликни кучайтиришлари зарур. Улар партия ташкилотларининг секретарларига, пропагандистлар ва агитаторларга одамларни тарбиялаш санъатини қунт билан ўргатишлари, жойларда улар билан семинарларни мунтазам равишда ўтказиб, йўл-йўриқ бериб туришлари, идеология иши масалаларининг коммунистларнинг йиғилишларида мунтазам равишда ва амалий муҳокама қилиниб туришига эришишлари лозим.

IV. ОДАМЛАРГА ҒАМХЎРЛИК — ПАРТИЯМИЗНИНГ ОЛИЙ ҚОНУНИ

Халққа ғамхўрлик қилиш, унинг бахт ва саодати тўғрисида ғамхўрлик қилиш Коммунистик партиянинг, партиямиздаги барча ташкилотларнинг олий қонунидир. Партиямизнинг бутун фаолияти, ҳамма планларимиз ва қилаётган ишларимиз мана шу мақсадга қаратилмоқда.

Октябрь революциясининг ғалабасидан кейин кўп ўтмай, улуғ Ленин бундай деган эди: «Илгари инсониятнинг бутун ақли, унинг бутун заковати айрим кишиларга техника ва маданиятнинг ҳамма неъматларини яратиб бериш билан, бошқаларни эса энг зарур нарсадан — маориф ва тараққиётдан маҳрум қилиш билан шуғулланиб келди. Эндиликда эса техниканинг ҳамма мўъжизалари, маданиятнинг ҳамма ғалабалари умумхалқ мулки бўлиб қолади... Мана шу жуда катта тарихий вазифа учун ишласак арзимабдими, бутун кучимизни берсак арзимабдими?»

Лениннинг башорат қилиб айтган шу сўзлари рўёбга чиқди. Бизнинг мамлакатимизда моддий ва маънавий бойликларнинг ҳаммаси, фан ва маданият муваффақиятларининг ҳаммаси халқники бўлиб қолди. Меҳнаткашлар фаровонлигини йил сайин муттасил ошириб бормоқ учун партия ҳамма чораларини кўрмоқда.

Бу ҳол социалистик Ўзбекистон мисолида яққол кўриниб турибди. Бу ерда одамларнинг эркин меҳнати ўзининг ажойиб самараларини бермоқда. Замонавий цивилизациянинг муваффақиятларидан ҳамма баҳраманд бўлмоқда. Масалан, ўтган етти йилликнинг ўзидагина республиканинг 11 шаҳрида ва 60 район марказида янги водопроводлар қурилди. Ҳозир ҳамма шаҳарларнинг ва аҳоли яшайдиган бошқа пунктлардан 400 га яқини газдан фойдаланмоқда. Кейинги беш йил ичида 7 мингта магазин, ошхона, ресторан, кафе ва бошқа савдохоналар очилиб, савдо шохобчалари кенгайди, аҳолига кўрсатилаётган маиший хизматнинг ҳажми умуман икки ярим баравар, қишлоқларда эса 5,3 баравар кўпайди, кўпгина янги ҳаммомлар, кир ювиб берадиган жойлар, меҳмонхоналар, медицина ва болалар муассасалари қурилди, шаҳар транспорти анча ўзгарди.

Янги беш йилликда аҳолининг эҳтиёжларини қондириш учун давлат томонидан берилаётган маблағлар тағин ҳам кўпайтирилади. Уй-жой қурилиши бир ярим баравардан зиёдроқ кўпайтирилади, коммунал хўжаликни ривожлантиришга икки ярим баравар кўп маблағ сарфланади, кўрсатилаётган маиший хизмат ҳажми тўрт баравар кўпайтирилади.

Беш йиллик планда халқ истеъмол қиладиган хилма-хил моллар ни ишлаб чиқаришни кескин равишда кўпайтириш ва шу молларнинг сифатини ошириш кўзда тутилди. Иқтисодий ислоҳот ҳамда шаҳар ва қишлоқ аҳолисининг турмуш даражасини оширмоқ учун партия изчиллик билан ўтказиб келаётган йўл ишлаб чиқаришни янада ривожлантиришга, меҳнаткашларнинг даромадларини оширишга катта имкониятлар очиб бермоқда.

Совет жамияти аъзоларининг моддий ва маънавий талабларини тағин ҳам тўлиқ қондириш проблемалари жуда катта сиёсий аҳамиятга эга. Бу проблемаларни ҳал қилиш барча партия ташкилотларининг ҳамиша диққат-марказида туриши лозим.

Тажриба шуни кўрсатиб турибдики, одамларга ғамхўрлик қилиш партия ташкилотлари кун сайин олиб бораётган ишнинг амалда ажралмас таркибий қисми бўлиб қолган жойларда жуда яхши натижалар қўлга киритилмоқда.

Бунга Янгиобод партия ташкилотларининг иши яққол мисол бўла олади. Янгиобод корхоналари икки кун дам олинадиган беш кунлик иш ҳафтасига республикада биринчилар қаторида ўтди. Янгиободдаги партия ташкилотлари, коллективларнинг умумий йиғилишлари, техника советлари ва шаҳар партия комитетининг бюроси ишлаб чиқаришни янги шароитда ташкил этиш, қисқартирилган иш ҳафтаси меҳнат унумдорлиги ва иш ҳақини янада оширишни таъминламоғи учун шу ишнинг ҳамма жиҳатларини синчиклаб муҳокама қилиб чиқдилар. Магазинлар, ошхоналар, кафелар, коммунал-маиший хизмат кўрсатиш корхоналари, медицина ва болалар муассасалари, маданият уйлари ва кинотеатрлар, бадиий ҳаваскорлик коллективлари, спорт базалари тинимсиз ишлаб туришини таъминлайдиган конкрет, пухта ўйлаб тузилган планда одамларнинг бўш қолаётган вақти кўпайиб бораётганлиги, уларнинг талаблари ўсиб бораётганлиги назарда тутилди.

Мамнуният билан шуни қайд қилиш мумкинки, Янгиобод партия ташкилотлари, коммунистларининг бу тадбир ва ҳаракатлари жуда яхши натижалар берди. Корхоналар тағин ҳам бир текис ва бир маромда ишлаб турибди, меҳнат унумдорлиги ошмоқда, меҳнаткашларнинг иш ҳақлари кўпайди, уларнинг маънавий ҳаёти сермазмун ва мукаммал бўлиб қолди. Оилавий кечалар ва ёшларнинг кечалари, бадиий ҳаваскорлик коллективларининг концертлари, спорт мусобақалари, бадиий ва ҳужжатли фильмларнинг кўриклари, оммавий экскурсиялар, шаҳардан ташқари жойларга қилинаётган сайрлар мароқли ўтмоқда, боғдорчилик ва гулчилик ривож топди. Шаҳарда ичкиликбозлик, безорилик, ижтимоий тартибни бузиш фактлари анча камайди. Бунга эришишда ҳам партия ташкилотларининг хизмати шак-шубҳасиз.

Сўнгги вақтларда, айниқса Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XIII (1964 йил) ва IV (1966) пленумларида турмуш маданиятини ошириш масалалари муҳокама қилингандан кейин республика партия ташкилотлари аҳолига хизмат кўрсатишни яхшилаш ишига кўпроқ эътибор бермоқдалар, деб айтиш учун ҳамма асосларимиз бор. «Ташкенткабель» заводи, Чирчиқ электрохимия комбинати, Оҳангарон шаҳрида 9-шахта, Андижон машинасозлик заводи, Ҳазорасп районидаги Наримонов номли, Сариосиё районидаги «Коммунизм», Калинин районидаги «Ўзбекистон ССР 40 йиллиги», Оржоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон», Тўрткўл районидаги Максим Горький номли, Ленин районидаги «Коммунизм», Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозларининг партия ташкилотлари бу соҳада самарали иш қилмоқдалар.

Партия Марказий Комитети, область, шаҳар ва район партия комитетлари аҳолига хизмат кўрсатиш билан боғлиқ бўлган корхоналар ва ташкилотларнинг фаолиятига партия таъсирини кучайтириш чораларини кўрдилар. Кейинги беш йил ичида фақат савдо ва умумий овқатланиш корхоналарининг, маданий-оқартув, томоша ва медицина муассасаларининг ўзидагина янгидан 350 тадан кўпроқ партия ташкилоти тузилди, энди уларнинг сони 1.092 тага етди. Маиший хизмат кўрсатиш соҳасида ишлаб турган коммунистлар сони шу вақт ичида бир ярим баравар кўпайди ва 57 минг кишидан ошиб кетди. Бу нарса, ҳеч шубҳасиз турли маиший хизмат корхоналарининг фаолиятига ижобий таъсир ўтказди.

Шундай бўлса ҳам маиший хизмат кўрсатиш, савдо корхоналари, айрим медицина муассасалари ёмон ишлаётганлиги тўғрисида гражданларнинг ҳақли шикоятини кўпинча эшитиб турибмиз.

Баъзи саноат корхоналари, қурилишлар, колхозлар ва совхозларнинг партия ташкилотлари уй-жой, коммунал ва маданий қурилишни кенгайтирмоқ, меҳнаткашларнинг эҳтиёжларини тағин ҳам тўлиқ қондирмоқ учун ҳамма восита ва имкониятлардан фойдаланиш тўғрисида ҳали ҳам унчалик ғамхўрлик қилмаётирлар.

Масалан, қаҳрамонона меҳнат қилиш намуналарини кўрсатиб Чорвоқ гидроэлектростанцияси қурилишида ишлаётган бинокорларга хизмат кўрсатувчи магазинлар, ошхоналар ва маиший хизмат корхоналарининг ишида камчиликлар кўп. Шеробод даштидаги қўриқ ерларни қийин шароитда ўзлаштираётган, чўлни боғ-бўстонга айлантираётган азаматларнинг маданий-маиший эҳтиёжлари яхши қондирилмаётир. Тўйтепадаги металл конструкциялар заводида умумий овқатланиш йўлга қўйилган эмас ва завод коллективининг маданий дам олишини ташкил этмоқ учун ҳеч бир иш қилинмаётир. Бир қанча колхозларда ҳаммом, сартарошхона, кийим-кечак ва пойафзал тикиб берадиган устахоналар йўқ. Чорвадорлар турмушини, айниқса яйловлардаги чорвадорлар турмушини ташкил этишда камчиликлар кўп.

Ваҳолонки, мазкур қурилишлар, корхоналар ва колхозларда партия ташкилотлари, коммунистлар бор. Мана шу катта камчиликларнинг ҳаммаси учун улар жавобгар.

Бутун партиямиз каби бошланғич партия ташкилотлари ҳам одамлар учун яшаб келмоқда. Одамларга ғамхўрлик қилиш, лоқайдлик ва бепарволик фактларига нисбатан муросасиз бўлиш уларнинг олий бурчидир.

Баъзи область партия комитетлари, кўпгина шаҳар ва район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотлари фаолиятининг турли жиҳатларини муҳокама қилаётганларида уларнинг меҳнаткашларга маданий-маиший хизматни яхшилаш соҳасида қилган ишлари тўғрисидаги ҳисоботларини камдан-кам ҳоллардагина эшитадилар. Бу — нотўғридир. Бу масалаларни партия йиғилишларининг, партия комитетлари бюролари ва пленумларининг муҳокамасига тез-тез қўйиш одамларга ғамхўрлик қилмаётган ва жон куйдирмаётган коммунистлардан, раҳбарлардан қаттиққўллик билан талаб қилиш зарур.

Партия ташкилотлари меҳнаткашларнинг хатлари билан ишлашни ҳамиша яхшилашлари лозим. Улар ҳамма ходимларни меҳнаткашларнинг шикоятларига диққат билан қулоқ соладиган қилиб тарбиялашлари, ҳар бир коллективда меҳнаткашлардан тушган хатларни текшириб чиқиш учун юксак масъулиятни ҳис қилиш вазиятини вужудга келтиришга, ҳар қандай бюрократизм ва сансалорлик кўринишларига асло йўл қўймасликка эришишлари мутлақо зарур.

Ишни шундай ташкил қилиш керакки, одамларга ғамхўрлик қилиш, уларнинг эҳтиёжлари ва талабларини қондириш барча партия ташкилотларининг диққат марказида турадиган бўлсин. Улуғ Лениннинг образи, унинг одамларга ҳамиша меҳрибонлиги, унинг ишчи ва деҳқонлар ҳаётига, эҳтиёжларига астойдил жонкуярлик билан ғамхўрлик қилиб келганлиги ҳаммамиз учун илҳомбахш ибрат бўлмоғи керак.

* * *

Бугун Ўзбекистон меҳнаткашлари хурсандлик ҳислари билан тўлиб тошмоқдалар. Улар Ватан олдидаги ўзларининг юксак бурчларини шараф билан бажариб, бунинг учун фахрланмоқдалар. Давлат хирмонига тўкиб қўйилган тўрт миллион тонна «оқ олтин» жуда катта ғалаба-ку, ахир.

Лекин олдимизда зўр вазифалар турибди. Одам билан, аввало, раҳбар кадрлар билан олиб борилаётган сиёсий ва ташкилотчилик ишларини кескин равишда яхшиласак, биз мана шу вазифалар юксаклигида тура берамиз.

Ишни шундай ташкил қилиш керакки, бизнинг сафларимизда хотиржамликка, кибрланишга, мақтанчоқликка ва ҳовлиқишга, гапбозликка, дабдабабозлик ва шовқин-суронликка ўрин қолмайдиган бўлсин. Кундалик иш билан шуғулланишни, одамлар билан жон куйдириб ишлашни истамайдиган, оммани ташкил қилолмайдиган, оммани катта ишлар қилишга сафарбар қилолмайдиган раҳбарлар бизнинг орамизда бўлмаслиги керак.

В. И. Ленин: «Сиёсий дабдабалар камроқ бўлсин, коммунистик қурилишнинг энг оддий, лекин турмушдан олинган, турмушда синалган жонли фактларига кўпроқ эътибор берилсин» деган эди. Ильичнинг бу кўрсатмаси ҳаммамиз учун мутлақо бажарилиши шарт қонун бўлиб қолиши лозим.

Партия ташкилотлари кадрларимизни ленинча камтарлик ва ўзларига нисбатан қаттиқ талабчанлик, уюшқоқлик ва ишчанлик руҳида, интизомли ва ижрокорлик руҳида, партия ва халқ олдида юксак масъулият руҳида кун сайин тарбиялаб туришлари мутлақо шарт.

Ёш кадрлар билан ишлашни кучайтириш айниқса муҳим. Биз кўпгина ёш мутахассисларни раҳбарлик ишларига кўтариб қўйдик ва бундан буён ҳам кўтараверамиз. Булар орасида ташкилотчилик ва тарбиявий иш олиб боришда тажрибаси бўлмаган кишилар оз эмас. Шу тажрибани тезроқ эгаллаб олишда, топширилган ишни ўрганиб олишда уларга ёрдамлашиш ва шу тариқа кадрларнинг барқарорлигини таъминлаш бизнинг вазифамиздир. Бунинг учун кадрларнинг ишчан резервини тайёрлаш, ёш ходимларни ҳар томонлама ўргатиб бориш, уларни амалий ишда ўргатиб, меҳр-муҳаббат билан ўстириб бориш, уларни хатолар қилишдан ўз вақтида қайтариб туриш, уларнинг ташаббусини қўллаб-қувватлаш, уларда ташкилотчилик қобилиятини ривож топтириш керак.

Ҳозирги вақтда турмуш одатдан ташқари тез ривожланиб бормоқда. Унинг қадами ҳам кундан кунга тезлашмоқда. Турмушдан кейинда қолмаслик учун шахдам қадамлар билан олға боришимиз, халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини жадал ривожлантиришни таъминлашимиз лозим.

Танқид ва ўз-ўзини танқид барча бунёдкорлик ишларини тезлаштирувчи қудратли воситадир. Бу — тараққиётимизнинг ҳаракатлантирувчи кучидир, камчиликлар ва хатолар билан курашдаги ўткир қуролимиздир. Шу сабабли биз бу қуролнинг бутун қувватидан фойдаланишимиз лозим. Ҳар бир партия ташкилотида, ҳар бир коллективда большевикча танқид ва ўз-ўзини танқид кенг авж олдирилиши керак.

Биз Совет ҳокимиятининг 50-йиллигига қадам қўйдик. Жаҳонда биринчи социалистик давлатнинг юбилейини фақат мамлакатимиз халқларигина эмас, шу билан бирга бутун прогрессив инсоният ҳам тантанали байрам қилиб нишонлайди. Бу юбилейга ҳозир совет кишилари ўзларининг меҳнат совғаларини тайёрламоқдалар.

Бизнинг бурчимиз шуки, Совет ҳокимиятининг юбилей йилини янги шонли ишлар билан, барча халқ хўжалик планларини ва социалистик мажбуриятларни муддатидан олдин бажариш билан нишонлашимиз керак.

Ўзбекистон партия ташкилоти энг мураккаб проблемаларни ҳал қилиб бера олишига ўзининг қодир эканлигини неча марталаб кўрсатди. Ҳеч бир шубҳа йўқки, у КПСС Марказий Комитети раҳбарлигида юбилей йилининг вазифаларини ҳам, янги беш йилликнинг улуғвор программасини ҳам муваффақиятли бажаришни таъминлайди. (Давомли қарсаклар).

Ёзқули ХУДОЙБЕРДИЕВ

Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари. Туркманистон ССР Олий Советининг депутати Ёзқули Худойбердиев ижодий кучлари барқ уриб турган пайтида 45 ёшда 1966 йил 16 ноябрда хизмат вазифасини ўтаётиб, автомобиль ҳалокати натижасида фожиали ҳалок бўлди.

Ёзқули Худойбердиев 1922 йилда Туркманистон ССР Йолотан районидаги Эрки Содиқ қишлоғида деҳқон оиласида туғилди. У ўзининг меҳнат фаолиятини 17 ёшидан қишлоқдаги бошланғич мактаб ўқитувчилигидан бошлади. 1941 — 1945 йиллар мобайнида Совет Армияси сафларида хизмат қилиб, Улуғ Ватан уруши фронтларидаги жангларда иштирок этди.

Ё. Худойбердиев 1943 йилда Коммунистик партия сафига кирди. Урушдан кейинги йиллар — унинг катта ташкилотчилик ва сиёсий ишлар олиб борган йиллари бўлди. У район партия комитетининг инструктори, бўлим мудири, кейин Марий область партия комитети бўлимининг мудири, КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий Фанлар академиясини битиргандан ва кандидатлик диссертациясини муваффақиятли равишда ёқлагандан кейин у Туркманистон Компартияси Марказий Комитети аппаратига раҳбарлик лавозимига кўтарилди. У узоқ йиллар мобайнида бўлим мудири бўлиб ишлади. Кейинги уч йил ичида Ёзқули Худойбердиев Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари эди.

Ё. Худойбердиев бу постда ишлаб туриб ўзининг кўп кучини коммунистик қурилиш ишига, фанни, халқ маорифи ва маданиятни ривожлантиришга сарфлаб, Туркманистондаги барча меҳнаткашларнинг чуқур иззат-ҳурматига сазовор бўлди.

Ёзқули Худойбердиев шу кунларда Ўзбекистонда бўлиб ўтаётган Туркманистон адабиёти ва санъати декадасини социалистик маданиятни янада равнақ топтиришга хизмат қилишига уни ривожлантиришни энг қимматли тажриба билан ўзаро бойитишига, қардош республикаларимиз халқлари ўртасидаги дўстликни ҳар томонлама мустаҳкамлаш учун хизмат қилишига кўп куч сарфлади. Декада кунларида республикамиз меҳнаткашлари талантли туркман халқининг адабиёти ва санъати эришган жуда катта муваффақиятларни яна бир марта муносиб баҳолаш имкониятига эга бўлдилар.

Ёзқули Худойбердиевнинг жанговар ва меҳнат хизматлари Ватанимизнинг юксак мукофотлари билан тақдирланди. У кўпгина орден ва медаллар билан мукофотланди. Туркманистон меҳнаткашлари катта ишонч билдириб, уни республика Олий Советининг депутати қилиб сайладилар.

Ёзқули Худойбердиев партия уни қайси ерга юбормасин ҳамма жойда, ҳар бир участкада унинг масъулиятли топшириқларини у ўзига хос бўлган ғайратчанлик, меҳнатсеварлик, сабот ва шараф билан бажариб келди. У ғоятда принципиал ва ғоявий жиҳатдан эътиқодли коммунист, ҳаётбахш коммунистик ғояларнинг эҳтиросли пропагандисти, камтар, меҳрибон, зийрак киши эди. Бизнинг хотирамизда, қалбларимизда у худди ана шундай бўлиб, сақланиб қолади.

Ажойиб ўртоғимизни қайғу-алам билан сўнгги йўлга узатдик.

Алвидо содиқ дўстимиз, жанговар сафдошимиз азиз Ёзқули Худойбердиев.

Ш. Р. Рашидов, Е. С. Насриддинова, Р. Қ. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, И. Г. Анисимкин, Н. Г. Ляшченко, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Р. Н. Нишонов, М. А. Абдураззоқов, С. Р. Расулов, М. Т. Турсунов, А. С. Абдалин, С. О. Азимов, Г. А. Габриельянц, С. К. Зиёдуллаев, И. В. Марцинюк, М. З. Мирзаахмедов, А. Р. Хўжаев, З. Р. Раҳимбобоева, Р. Абдуллаева, М. А. Зоидов, Н. М. Маҳмудов, Ф. Ш. Шамсутдинов, А. Ҳ. Ҳайдаров, С. Н. Усмонов, Қ. М. Муртазоев, С. А. Асомов, Н. М. Муродов, Б. Р. Раҳимов, Қ. К. Камолов, В. В. Окунский, П. И. Садименко, А. В. Дебалюк, С. Ш. Шермуҳамедов, А. И. Шалигин, Р. Ф. Файзиев, П. Қ. Қаюмов, Н. Д. Лапшин, Т. Р. Рўзибоев, М. И. Иброҳимова.

ДЎСТ БИЛАН ВИДОЛАШУВ

Ўзбекистон пойтахти хизмат бурчини ўтаб турган вақтида фожиона ҳалок бўлган Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ёзқули Худойбердиев билан 17 ноябрда видолашди.

Марҳумнинг жасади солинган тобут кундузи Санъат саройига ўрнатилди. Тошкент ва Ўзбекистоннинг барча областлари меҳнаткашларининг минглаб вакиллари туркман халқининг содиқ фарзанди ҳурматини сўнгги марта бажо келтириш учун шу ерга келишди.

Теварак атрофи гулларга тўлиб кетган тобут ёнида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советидан, Ўзбекистон Компартиясининг область, шаҳар ва район комитетларидан, меҳнаткашлар депутатлари область, шаҳар ва район Советлари ижроия комитетларидан, республика министрликлари ва ижодий ташкилотларидан, корхоналар, колхозлардан гулчамбарлар бор эди. Туркманистон Компартияси Марказий Комитети, Туркманистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советидан, Туркманистон меҳнаткашлари коллективларидан келтирилган гулчамбарлар ҳам шу ерга қўйилди.

Мотам оҳанглари тинимсиз эшитилиб турибди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари И. Г. Анисимкин, Р. Қурбонов, В. Г. Ломоносов, Н. Г. Ляшченко, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Ё. С. Насриддинова, Р. Н. Нишонов, М. А. Абдураззоқов, С. Р. Расулов, республика Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. С. Абдалин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Г. А. Габриельянц, С. К. Зиёдуллаев, И. В. Марцинюк, М. З. Мирзаахмедов, А. Р. Хўжаев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари, СССР ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари, Ўзбекистон министрлари, таниқли маданият арбоблари тобут ёнида фахрий қоровулликда турадилар. Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Б. Овезов, Туркманистон Министрлар Советининг Раиси М. Гапуров, Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Н. Риков, маданият министри К. Сейтлиев, атоқли ёзувчилар Берди Кербобоев, Чори Аширов, СССР халқ артистлари А. Аннақулиева ва С. Муродова ҳамда Туркманистон адабиёти ва санъати декадасининг бошқа қатнашчилари, марҳумнинг ёр-дўстлари ва сафдошлари ҳам улар билан ёнма-ён туришади.

Мотам митинги бошланади. Митингни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов очади.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов ўз нутқида Ўзбекистон меҳнаткашлари чуқур қайғу чекаётганликлари тўғрисида гапиради. Ажойиб инсон, толмас меҳнатчи ва ташкилотчи, ўзининг бутун онгли ҳаётини, билимини ва жўшқин куч-ғайратини Коммунистик партия, улуғ Ватанимиз ишига бағишлаган талантли партия раҳбари ҳалок бўлди. Чинакам интернационалист ва социалистик Ватаннинг оташин ватанпарвари Ёзқули Худойбердиев халқларнинг муқаддас ленинча дўстлигини ҳар томонлама ривожлантириш ва мустаҳкамлаш йўлида ҳормай-толмай меҳнат қилди ва курашди. У, Туркманистон адабиёти ва санъатининг Ўзбекистондаги декадасини муваффақиятли ўтказиш учун кўп ишлар қилди.

Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Б. Овезов микрофон ёнига келади. Ўзбекистон ва Туркманистон меҳнаткашлари, дейди у, оғир жудоликка учрадилар. Фожиона ажал ажойиб ўртоғимиз ва дўстимизни орамиздан олиб кетди. Ёзқули Худойбердиевнинг бутун ҳаёти Ватанга, Коммунистик партияга содиқ хизмат қилиш намунасидир.

Митинг тамом бўлди. Ўзбекистон ва Туркманистон Компартиялари Марказий Комитетлари бюроларининг аъзолари тобутни майдонга кўтариб чиқадилар ва гиламлар тўшалган автомашинага қўядилар. Мотам намойиши аэропортга йўл олади. Ҳаво лайнери марҳумнинг жасади солинган тобутни Ашхободга олиб кетади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. С. Насриддинова, республика Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари М. М. Мусахонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов дафн маросимида қатнашмоқ учун Б. Овезов, М. Гапуров ва Р. Н. Риков билан бирга Ашхободга жўнаб кетдилар.

(ЎзТАГ).

ГАЗЕТА ВА ЖУРНАЛ—ҲАР БИР ХОНАДОНГА

НЕГА КЕЛМАДИ?

Ҳазорасп районида 22 та почта бўлими, 58 почтальон ишлаб турибди. Почтальонлар мотоцикл ва мотовелосипедлар билан таъминланган. Лекин газета ва журналлар обуначиларга ўз вақтида етказиб берилмаётир.

Район маркази яқинидаги Карл Маркс номли колхозда жойлашган почта бўлими айниқса ёмон ишламоқда. Газета, журналлар 2-3 кунлаб эгаларига етказилмайди. Масалан, газеталарнинг 30 октябрь сони 2 ноябргача почтада уйилиб ётган. Фрунзе номли, Димитров номли колхозларда ҳам газета, журналлар почтада ва правление идорасида узоқ сақланиб, обуначилар ранжитилмоқда.

Район алоқа идорасининг бошлиғи Комилжон Аброров, «Союзпечать»нинг район агентлиги бошлиғи Бекжон Матназаров ўртоқлар почта бўлимлари ва почтальонларнинг иши устидан қаттиқ назорат ўрнатмаганлар. Обуначиларнинг ҳақли эътирозлари ифодаланган мана бу сатрлар масъулиятсиз почтальонларга таъсир қилмасмикин:

Мана, ўтди куннинг ярми
Почтальонни кўрган борми?
Омонмикан ё бемормни?
Келмади, келмади, нечун
келмади?

Кеч ҳам тушди, қош қорайди,
Газетхонлар йўл қарайди.
Кампиридан чол сўрайди:
Келмади, келмади, нечун
келмади?

Бир кун ўтди, ҳамма ҳайрон,
Ҳануз йўқ-ку кечаги сон.
Бу қандай гап, бу не ҳижрон?
Келмади, келмади, нечун
келмади?

Газета кўрмай икки кун
Интизормиз, дилда тугун,
Бунга қандай чидаш мумкин
Келмади, келмади, нечун
келмади?

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ПОЧТАЛЬОН — обуначилар, газетхонларнинг энг яқин дўстидир. Нашрларимизнинг ҳар бир хонадонга ўз вақтида кириб боришида уларнинг роли бениҳоя катта. Тошкент шаҳридаги 11-алоқа бўлимининг почтальони Жалол Тожиев ана шундай фидокор кишилардан. Суратда: Ж. Тожиев. И. Глауберзон фотоси.

НУР КЕЛТИРУВЧИ

Қишлоқларимиз обод бўляпти, маданияти юксаляпти. Колхоз ва совхозларимизнинг меҳнаткашлари эса тобора бадавлат ҳаёт кечиришмоқда. Кишиларимизнинг матбуотга — газета ва журналларга ихлоси зўр. Бу табиий ҳол, чунки газета ҳар бир хонадонга нур олиб киради, одамларда юксак коммунистик дидни тарбиялайди, уларнинг ҳаёт ҳақидаги билимларини оширади. Қисқаси, газета-журналларсиз маданият бўлмайди.

Шуни кўзда тутиб совхозимиз дирекцияси, партия ва комсомол ташкилотлари обуна қабул қилишни қизитиб юбордилар. Совхозимиздаги ҳамма хонадонлар хилма-хил газета, журналларга обуна бўлган. Айниқса, «Правда», «Совет Ўзбекистони», «Правда Востока», «Ўзбекистон маданияти» газеталари ҳамда «Саодат» журналига қизиқиш зўр.

Н. КУЛБОЕВ,
Булунғур районидаги 2-«Булунғур» совхози.

ТАШВИШЛИ СИГНАЛ

ГАЗЕТАЛАРНИ ВАҚТИДА ОЛОЛМАЯПМИЗ

Кишиларимизда кундалик газеталарга қизиқиш, уларни тезроқ олиб ўқиш истаги катта. Эрталаб ҳам, ишдан уйга қайтганда ҳам янги газеталарни варақлагинг келади. Мен «Совет Ўзбекистони», «Ленин йўли» газеталари, «Муштум» журналига кўп йиллардан бери ёзилиб келаман. Ҳозирги вақтда кунлик газеталар эрталаб шаҳар алоқа бўлимларига келтирилади. Самарқанд шаҳар киоскаларидан эрта соат 9—10 ларда кунлик газеталарни олиб ўқиш мумкин. Лекин, Самарқанд, Каттақўрғон шаҳарларидаги обуначилар анча ранжияптилар. Ана шу шаҳарларда кунлик газеталар эрталаб етиб келса-да, ўқувчиларига шу куни тарқатилмайди. Айниқса аҳоли кўп яшайдиган Самарқанд шаҳридаги Гагарин массиви, Сиёб, Боғишамол томонлардаги хонадонлар маҳаллий ва марказий газеталарни бир кун кечикиб олишадилар. Мен ўзим ҳам газета ва журналларни кеч оляпман.

Шаҳарда почта бўлимлари кўп. Алоқа бўлимининг графиги бўйича ҳар бир почта бўлимидаги хат, газета ташувчилар хонадонларга кунига икки марта қатнаши керак. Агар шундай қилинса обуначилар кунлик газеталарни ўз вақтида олиб ўқишлари мумкин эди. Афсуски, бундай бўлмаяпти. Бу эса газеталарга обуна бўлиш, обуначилар сонини кўпайтиришга салбий таъсир кўрсатяпти. Шаҳар алоқа бўлимининг раҳбарлари бу шикоятимизга эътибор беришни, обуначиларга хизмат кўрсатишни яхшилаши ва уларга газеталарни чиққан кунёқ етказиб бериш чораларини кўришлари керак.

Э. НЕЪМАТОВ,
Табиатни муҳофаза қилиш Самарқанд область жамияти раисининг ўринбосари.

ОБУНАЧИГА ҲУРМАТ ШУМИ!

Табиатни севаман. Рус тилида чиқадиган «Природа» журналига ёзилишимнинг боиси ҳам шу. Бироқ йил бошидан буён уйимга журнал ўрнига газета келтиришади. Деҳқонтуд алоқа бўлими ва бошқа жойларга кўп мурожаат қилдим. Лекин ҳеч ким менга сидқидилдан эътибор бермади, бири иккинчисига буюриб, мендан қутулишга уринишди. Ниҳоят Ўзбекистон ССР Алоқа министрлиги аралашгач, менинг илтимосим қондирилди. Бунгача эса йилнинг ярми ўтди. «Природа» журналининг 7-сонидан бошлаб оляпман.

Агар Деҳқонтуд алоқа бўлимининг ходими Умаров бепарво бўлмай, обуначиларга инсонларча муносабат қилса, бундай ортиқча оворагарчилик бўлмас эди. Ахир алоқа органлари, уларнинг ходимлари фаолиятидаги бундай совуққонлик обуначиларни ранжитиши, шу тариқа газета ва журналларга ёзилувчилар сафини ўсишига халақит бериши мумкин-ку!

Т. БОЙМИРЗАЕВ.
Фарғона область, Киров район, 6-мактаб.

ГАЗЕТХОНЛАР ОИЛАСИ

ОИЛАМИЗДА УН КИШИ БОР. УЛАРНИНГ КУПЧИЛИГИ ИШЛАЙДИ, КИЧКИНТОЙЛАР ЭСА УҚИЙДИ. ҲАММАМИЗ ГАЗЕТХОНМИЗ. КЕЧҚУРУНЛАРИ ГАЗЕТА-ЖУРНАЛЛАР УҚИЙМИЗ, ҚИЗИҚ МАТЕРИАЛЛАР ҲАҚИДА СУҲБАТЛАШАМИЗ. 1967 ЙИЛ УЧУН ОЯТИ ХИЛ ГАЗЕТА, ТУРТ ХИЛ ЖУРНАЛ ОЛИШ ХОҲИШИНИ БИЛДИРИБ, АЛОҚА БУЛИМИГА ШУНГА ЯРАША ПУЛ ТУЛАДИК.

Б. НОДИРОВ,
Орджоникидзе районидаги 1-мактаб ўқувчиси.

ТЎРТИНЧИ ЧЎҚҚИ

Улуғ Октябрь эллигинчи йилининг тўққизинчи куни....

Шундай қилиб, ўзбек деҳқонлари яна бир ажойиб ғалабага эришдилар: мажбурият ошириб бажарилди — давлатга тўрт миллион тонна пахта сотилди! Республика колхоз ва совхозлари пландагидан ташқари 300 минг тонна пахта беришди, ҳосил терими эса давом этмоқда. Гўё оппоқ очилган пахталарнинг чеки йўққа ўхшайди

Ўзбекистоннинг суғориладиган майдонларида бу йил кузда териб олинган пахтадан 29 миллиард метр газлама, 440 миллион килограмм мой, бир миллион тонна кунжара олиш мумкин.

Туркистон ўлкасида Совет ҳокимияти қарор топган йилдагига нисбатан бу йил юз баравар кўп пахта териб олинди. Биринчи жаҳон урушидан кейин мамлакат қишлоқ хўжалигининг бошқа бирорта тармоғи ҳам пахтачиликдек вайрон бўлмаган ва ёмон аҳволга тушиб қолмаган эди. Бироқ пахтачилик қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларига нисбатан жуда тез суръатлар билан ривожланди.

4.000.000 тонна — бу рақам Бразилия, Мексика, Бирлашган Араб Республикаси каби мамлакатларни бирга қўшиб ҳисоблаганда улар бир йилда ўрта ҳисобда етиштирадиган пахтага тенг. Бу — бутун Хитойда ёки бутун Ҳиндистонда бир йилда етиштириладиган пахтанинг ўртача миқдоридан кўп. Ҳосилдорликка келганда эса, жаҳондаги энг тараққий этган давлатлар ўртасида Ўзбекистонга тенглашадигани йўқ.

Ватан пахтачилигининг муваффақиятлари Ленин номи билан яқиндан боғланган. Ўзбекистон ССР эса Ватан пахтачилигининг асосий базаси ҳисобланади. Ильич Совет ҳокимиятининг тонгида Туркистоннинг асосий проблемасини белгилар экан; «Суғориш ўлка учун ҳаммадан кўпроқ зарур ва уни ҳаммадан кўпроқ қайта яратади...» деган эди.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистонни каналлар ва сунъий денгизлар мамлакати деб аташади. Бу ҳаққоний гап: республикада 200 минг километр ёки экваторнинг узунлигига беш баравар келадиган суғориш ва мелиоратив каналлари бор. Ана шу каналлар совет даврида янгидан қурилди ёки бутунлай қайта реконструкция қилинди. Катта Фарғона канали, Мирзачўл канали. Аму—Бухоро машина канали халқнинг хотирасида абадий сақланади. Саҳрода Қайроққум, Каттақўрғон, Қуйимозор, Чимқўрғон, Жанубий Сурхон, Тошкент денгизлари ва бошқа кўпгина сув омборлари пайдо бўлди. Буларнинг ҳаммаси ўзбек ерида бизнинг давримизда вужудга келди. Сиғими бир миллиард кубометрга яқинлашадиган биргина Каттақўрғон сув омбори пахта далаларига революциядан илгариги Ўзбекистондаги барча ирригация тармоқларига нисбатан икки баравар кўп сув бермоқда.

Суғориш ҳақиқатан ҳам ўлкани қайта яратди. Каналлар ўтган жойларда ҳозирги замон меҳнати ва маишати шароитларига эга бўлган янги хўжаликлар, посёлкалар ва катта районлар барпо этилди. Юзларча йил мобайнида бўм-бўш ётган Мирзачўл, Қарши, Сурхон—Шеробод массивлари, Тахиатошнинг серунум текисликлари, ўнларча катта ва кичик воҳалар биринчи марта инсонга хизмат қила бошлади. Тўғрисини айтганда, ёлғиз қудуқ атрофида жойлашган ва худди кичик оролга ўхшовчи воҳа тушунчаси ўзининг эски аҳамиятини йўқотмоқда. Ўзбекистондаги ҳозирги воҳалар чегараси юз ва минглаб километр келади. Масалан, Мирзачўлда ўзлаштирилган ерларни ҳеч ким «воҳа» демайди. Яқин орада географлар у ерда саҳрони умуман топиша олмайди.

Бироқ, Ўзбекистон пахтакорлари кўтарилган чўққига фақат биргина суғориш ҳақида қилинган ғамхўрлик туфайлигина эришганлари йўқ. В. И. Ленин 1920 йилнинг ноябрида Халқ Комиссарлари Советининг пахтачиликни ривожлантириш ҳақидаги иккита тарихий қарорига имзо чеккан эди. Ана шу ҳужжатларда кейинчалик бизга яқин ва жонажон бўлиб қолган «беш йиллик план» деган сўзлар биринчи марта жаранглаб эшитилган эди. Ёш Совет давлати ватан пахтачилигини қайта тиклаш ва ривожлантиришнинг биринчи беш йиллик планини ишлаб чиққан эди. Ленин ҳужжатларида гап деҳқон меҳнатини механизациялаш ҳақида, пахта далаларини минерал ўғитлар билан таъминлаш ҳақида, селекция станциялари барпо этиш ҳақида, пахта етиштирувчи хўжаликларга бериладиган кредитлар ва енгилликлар ҳақида борарди.

Ленинча қоидалар суғориладиган деҳқончилик ва пахтачиликни юксалтириш юзасидан партиямиз ишлаб чиққан программага асос қилиб олинди, мамлакатимизда ясалган биринчи тракторларни, индустриянинг биринчи маҳсулоти бўлган минерал ўғитларни мамлакат даставвал Ўзбекистонга ва суғориладиган қишлоқ хўжалигининг бошқа республикаларига юборди. Колхоз ва совхозлар машиналар, химиявий воситалардан фойдаланган ҳолда пахта етиштиришнинг технологиясини ўзлаштира бошладилар. Коллективлаштириш бошлангандан кейин орадан бир неча йил ўтиши билан Совет Иттифоқи пахтачилик проблемасини узил-кесил ҳал қилди ва халқ хўжалигининг тез ўсиб бораётган эҳтиёжини мамлакатда етиштирилган пахта билан тўла қондира бошлади.

Қачонлардир Ильич бутун мамлакат учун юз мингта трактор ҳақида хаёл қилган эди. Биргина Ўзбекистонда ҳозирги вақтда худди шунча трактор бор. Агар бунга юз мингларча тупроқни ишловчи бошқа машиналар, терим агрегатлари ва автомобиллар қўшилса, партия қишлоқ хўжалигини, айниқса унинг суғориладиган тармоғини техника билан қуроллантириш соҳасида жуда катта иш қилганлигини тасаввур этиш қийин эмас.

Давлат тарозисида ўзбек пахтасининг бешинчи миллион тоннаси ҳисоблана бошлаган ҳозирги вақтда деҳқонларнинг жуда катта кўпчилиги яқин ўтмишни эсламаслигининг иложи йўқ. Пахта йиғим-терими январь ойининг қаҳратон кунларигача чўзилган вақтларни ҳамма яхши эслайди. Пахта қанорларга қай усулда тиқиларди? Ҳар бир қанорга пахта тиқиш учун тўрт киши овора бўларди. Улардан иккитаси қанорнинг оғзини очиб ушлаб турарди, биттаси унга пахта соларди, тўртинчиси эса қанорнинг ичига тушиб, пахтани оёғи билан зичлаштирарди.

Ҳа, ана шуларнинг ҳаммаси хотирага келганда одамлар жилмайиб қўйишади. Пахтачиликни механизациялаш билан қишлоқ хўжалигининг ана шу қадимий тармоғи қайта туғилди дейиш мумкин. Бу — миллионларча кишилар меҳнати шароитидаги чинакам революциядир. Ғўзани ўстириш технологияси ҳар бир туп ўсимликни парвариш қилишни талаб этади, бир гектар майдонда эса юз минг тупга яқин ўсимлик бўлади. Ҳосилни териб олиш бундан ҳам қийинроқ. Ҳар бир чаноқдан мисқоллаб пахтани териб олиш керак, бир гектар майдонда эса бир миллионга яқин кўсак бўлади. Бундан ўн йил муқаддам қишлоқ кишилари пахта териш машинасига ишончсизлик билан қарашарди. Одамнинг чаққон қўли эмас, балки металлдан ясалган қандайдир барабан оқ момиқларни териб олиши, қандайдир машина ғўза тупларидан кўсакларни териб олиши ва унинг пахтасини тозалаб бериши ақлга тўғри келмайдигандек туюларди. Дастлаб пахтани қанорларсиз ўзи ағдарадиган прицепли тележкаларда ташиш мумкинлигига ишониб бўлмасди. Бироқ, ҳамма орзулар амалга ошди, ҳаммаси ҳақиқатга айланди. Ҳозирги вақтда ҳатто суғориладиган пахта майдонини машинасиз тасаввур қилиб бўлмайди. Рассомнинг тили билан айтганда «зангори кема» пахта даласининг манзарасига жуда ярашиб тушади. Қадимий Бухородаги қадимий йўлни эса Янгиер шаҳридан Темурланг дарвозасигача бўлган асфальт магистраль каби пахта уйиб ортилган жуда кўп сонли трактор тележкаларининг тизмасисиз тасаввур этиб бўлмайди.

Мамлакат пахтачиликдаги энг кўп меҳнат сарфланадиган жараён — ҳосил йиғим-теримини механизациялашга синчковлик, қатъият билан тайёргарлик кўрди. Эндиликда пахта йиғим-теримига жуда кўп қўл меҳнати сарфланадиган вақтлар ўтиб кетди. Орадан бир неча йил ўтгач эса, биз ана шу жуда катта «оқ олтин» тоғлари қўл билан грамммлаб териб уйилганлигига ажабланамиз.

Бу йил кузда техника оммавий равишда ҳужумга ўтди. «Операция» ҳаводан бошланди. Пахта далалари устида юзлаб самолётлар ишлади. Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Латвия, Молдавия ва Россиядаги кўпчилик областлар ва районларнинг учувчилари эрта тонгда шудринг кўтарилмасдан самолётларда парвоз қилдилар, ҳар бир карта ва ҳар бир қаторга дориворлар сепдилар. Улар 22 минг тонна химиявий моддаларни сепдилар. «Куз»нинг келишини тезлаштирдилар. Ғўза баргининг оммавий равишда тўкилиш муддатини қисқартирдилар.

Орадан бир-икки ҳафта ўтиб, пахтанинг дастлабки кўсаклари очила бошлагач, карталарга машиналар кирди. Улар олға томон дадил ҳаракат қилди, ғўза тупларидаги оппоқ пахталарни пўлат панжалари билан териб ола бошлади. 24 минг механизатор ўз агрегатлари бункеридан ҳар куни 45-50 минг тонна пахта тўкиб туришди. Бир кунда шунча миқдордаги пахтани қўл билан териш учун бир миллион киши талаб қилинади. Мана, янги техника нималарга қодир! Мана, ҳозирги вақтда Ўзбекистон далаларида қандай воқеалар юз бермоқда! Республика механизаторлари машиналар билан 1315 минг тонна ёки ўтган йилдагига нисбатан 400 минг тонна кўп пахта теришди. Бу барча ҳосилнинг учдан бир қисмини ташкил этади. Айни вақтда бу эртаги кунда янада каттароқ муваффақиятларга эришилажагидан далолат беради. Сирдарё областининг хўжаликлари бу йил машиналар билан пахтанинг 60 процентга яқинини, Тошкент областининг хўжаликлари — 53 процентини, Пахтаорол ва Оққўрғон каби районларнинг хўжаликлари эса — 70 процентдан ортиғини териб олишди.

Механизатор эндиликда суғориладиган пахта даласининг чинакам хўжайини ва ҳосил ижодкори бўлиб қолмоқда. Буни мингларча мисолларда кўриш мумкин Барча колхоз ва совхозлардан: кўпроқ машина беринг! деган талаб келяпти. Ҳамма бир нарсага: илғор хўжаликлар эришган марраларга етиб олиш учун, янги технологияни ва терим техникасининг бутун комплексини тезроқ жорий қилиш учун интиляпти. Бунга қандай қилиб эришиш мумкинлигини Андижон областидаги «Савай», Тошкент областидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозлари, Фарғона областидаги Карл Маркс номли колхоз механизаторлари амалда кўрсатиб бердилар. Мирзачўлдаги «Малик» совхози коллективининг эришган муваффақиятлари айниқса ибратлидир.

«Малик» совхозининг коллективи бир неча йиллардан буён пахтачиликда техника прогресси йўлидан бормоқда. Хўжалик коллективи бу йил ҳосилнинг 95 процентини машиналар ёрдамида терди. Ҳар гектар ердан 27 центнердан ортиқ пахта териб олинди. Барча пахта тайёрлов пунктларига ўзи ағдарадиган прицепли тележкалар билан ташилди. Шундай қилиб, машиналарнинг тўла комплекси қўлланилди ва дала — пахта териш машинаси тележка-тайёрлов пунктидан иборат энг прогрессив технология амалга оширилди.

Совхознинг 52 пахта териш машинасидан ҳар бири билан бир ойда ўрта ҳисобда 105 тоннадан ёки Сирдарё областидаги бошқа хўжаликлардагига нисбатан 40-50 тонна кўп пахта терилди. «Малик» совхозининг Жавод Кўчиев, Иброҳим Михтеев, Казафар Нуриевлар каби тажрибали механизаторлари ўз агрегатлари бункеридан 145-170 тоннадан пахта тўкишди. Жавод Кўчиев бригадасида 90 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 32 центнердан пахта олинди. Бригадада ҳар бир ишловчи ҳисобига 416 центнердан пахта етиштирилди. Маҳсулотнинг таннархи камайтирилиб, унинг бир центнерини етказишга 17 сўм 69 тийин сарфланди.

Ўзбекистон далаларида пахтачиликнинг келажагини пахтачилик олдида турган юксак вазифалар ва янги талаблар билан биргаликда белгиловчи интенсивлашнинг бир бутун системаси қатъият билан ишлаб чиқилмоқда. «Пахтаорол» совхозида ғўзани суғориш каби энг мураккаб ва кўп меҳнат талаб қиладиган жараён тўла равишда механизациялаштирилган. Бу ерда экиннинг 98 проценти сунъий ёмғир ёғдирувчи машиналар ёрдамида суғорилмоқда. Совхозда сувни сарфлаш, суғоришга қилинадиган меҳнат сарфи ва суғориш муддати кескин қисқартирилди. Бу, ҳосилни машинада териш билан бирга қўшиб олганда пахтачиликда банд бўлган ҳар бир ходим ҳисобига тўғри келадиган пахта майдонини кўпайтириб, 8 гектардан кўпроққа етказиш имконини берди.

Ҳосилдорликни ошириш, ҳар гектар ердан тўла фойдаланиш — ўзбек пахтакорларининг асосий резерви, асосий кўригидир. Агар биз тўрт миллион тонналик ҳосилнинг вужудга келишини катта муваффақият деб қайд қиладиган бўлсак, бу даставвал, суғориладиган деҳқончилик маданияти ошганлигининг натижасидир. Бу йил пахта майдони 1962 йилдан буён орадан ўтган тўрт йил мобайнида ҳаммаси бўлиб 39 минг гектар кенгайди, етиштирилган пахтанинг ялпи ҳосили эса бир миллион тонна кўпайди. Бу ўсишнинг ўндан тўққизи ҳосилдорликни ошириш ҳисобига бўлди демакдир. Ҳар гектар ернинг ҳосилдорлиги 6 центнер ошди.

Шундай қилиб, бутун республика ҳосилдорликнинг 25-центнери маррасига чиқиб олди. Бундан икки-уч йил илгари бу ҳақда фақат, хаёл қилиш мумкин эди. Бугунги кунда эса ҳақиқатга айланди! Ўзбекистондаги ўн областнинг ҳаммаси ҳосилдорликни оширишда олға томон катта қадам қўйди. Бироқ, тўрт йил мобайнида ҳар гектар ернинг ҳосилдорлигини 8 центнер оширган Қорақалпоғистон Автоном Республикаси пахтакорларининг муваффақиятига алоҳида баҳо бериш керак. Республикадаги 300 га яқин колхоз ва совхоз ҳар гектар ердан 30 центнер ва ундан кўпроқ пахта териб олди ва давлатга сотди.

Ўзбек пахтакорларининг ғалабаси партиямизнинг ленинча миллий сиёсати билан, совет халқларининг улуғ дўстлиги билан боғлиқдир.

Менинг олдимда «Туркистон Марказий Ижроия Комитети ахбороти»нинг сарғайган саҳифалари турибди. Газета 1921 йил 26 майда чиққан сонида «Главтекстилдан олинган маълумотларга қараганда, Туркистон деҳқонлари учун Стокгольмда кетмонлар заказ қилинган» деб хабар берган. Ҳа, ўтмишнинг шармандали мероси бўлган ана шундай вақтлар бўлган эди. Ҳозирги вақтда эса Ўзбекистонда Совет ҳокимияти йилларида барпо этилган қудратли индустрия — қишлоқ хўжалик машинасозлиги, минерал ўғитлар ишлаб чиқарувчи, юзлаб пахта тозалаш корхоналари ишлаб турибди. Ўзбекистон саноатининг маҳсулоти жаҳондаги 60 мамлакатга экспорт қилинмоқда. Кўмкўк каналлар ва кенг денгизлар ўлкаси бўлган, пахтачилик, суғориладиган деҳқончилик ва қишлоқ хўжалигига хизмат қилаётган индустриянинг талантли усталари ўлкаси бўлган ҳозирги Ўзбекистон мана шундай.

Мамлакатга пахта худди нондек, худди металлдек зарур. У халқимизнинг миллий бойлиги ва етти иттифоқчи республика суғориладиган деҳқончилигида банд бўлган миллионларча меҳнаткашларнинг касб-коридир. Ўзбек деҳқонлари «оқ олтин» тоғлари йил сайин кўпроқ қад кўтариши учун барча зарур чораларни кўрадилар.

Ғалаба билан табриклаймиз сени, серқуёш Ўзбекистон!

А. УЗИЛЕВСКИЙ,
«Сельская жизнь» газетасининг Ўзбекистондаги мухбири

«Сельская жизнь»нинг шу йил 16 ноябрь сонидан.

ЎЗБЕКИСТОНДА ТУРКМАН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ ДЕКАДАСИ

Кашта тикар чевар қизалоқ,
Қатим тортар бежирим бармоқ.

Гул бўб яшнар дўппида ипак,
Ғунча орзу гул ёзди, демак.

К. Назиров фотоэтюди. (ЎзТАГ фотохроникаси).

БУХОРО ОЛҚИШЛАЙДИ

БУХОРО. («Совет Ўзбекистони» мухбири). Қардош Туркманистон адабиёти ва санъати декадаси қатнашчиларининг катта бир группаси гуллар билан безатилган Бухоро аэропортида самимий кутиб олинди.

Туркман адабиёти ва санъати декадасининг қатнашчилари шу куни Бухородаги пиллакашлик фабрикаси ва «ВЛКСМ XX йиллиги» тикувчилик фабрикаси ишчилари, инженер-техникларининг азиз меҳмони бўлдилар. Бухоро районидаги «Янги турмуш» колхозида бўлган учрашув меҳмонларда катта таассурот қолдирди. Колхозчиларнинг асосий қисми туркманлардан иборат бўлган бу хўжаликда декада қатнашчилари зўр шодиёналик билан кутиб олиндилар.

Кечқурун С. Айний номидаги область музикали драма ва комедия театри биносида қардош Туркманистон адабиёти ва санъати декадаси қатнашчилари билан шаҳар жамоатчилигининг тантанали учрашуви бўлди. Йиғилишда филология фанлари доктори, профессор М. Мирзаев, шоир Тошпўлат Ҳамид, Бухоро районидаги «Янги турмуш» колхозининг раиси, республикада хизмат кўрсатган пахтакор М. Муҳаммадиев ва бошқа ўртоқлар қардош туркман халқи вакилларини чин дилдан муборакбод қилдилар.

Оллоберди ҲАИТОВ.

АМУДАРЁ

Амударё
Ерни суғорар
Ҳам пўписа қилар «Бузаман!»
Унга ҳозир эски ўзани
Тор келгани сезилар аниқ.
Тўлқинланиб
Ҳатто шафақни
Уйғотади дарё бу замон
Ва бўғилиб тинмай куйлайди
Каттакон бир соз, дутор янглиғ.
Эҳтимолки
Дарёнинг ўзи
Норозидир бундай қисматдан.
Қониқтирмас балки танҳолик,
Зеринкандир ўзандан оқиб.
Шу чун балки
Қирғоқни туртиб
Эргаштирмоқ бўлар ортидан.
Қамишзорда инлиб ғалаён,
Кетмоқ бўлар ташқари чиқиб,
Қумлар, тошлар билан
тортишиб.
Қайнар,
Қайнагандай оловда
Қоятошдай қораяр унинг
Чўнқир ости, чексиз усти ҳам.
Жой топмайди ўзин қўймоққа,
Кўпиради
Курашда, довда,
Мовий денгиз ҳузурига у
Етиб келгач
Топади орам.

Ю. ШОМАНСУР таржимаси.

Редактор
М. ҚОРИЕВ.

Бизнинг адрес ва телефонлар — СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — В36545, Редактор ўринбосарлари — В37914, В39323, Масъул секретарь — В34455, Масъул секретарь ўринбосарлари — В37283. Партия турмуши — В33469, В37221. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш, халқаро ҳаёт — В31216. Коммунистик тарбия — В31455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — В34780. Совет қурилиши — В33258. Қишлоқ хўжалик — В37804. Адабиёт ва санъат — В32036, В37221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — В34451. Маҳаллий ахборот — В32347. Оммавий ишлар ва хатлар — В39005, В33553. Иллюстрация — В34524. Стенографистка — В37343. Корректура — В37162. Эълонлар — В38142. Коммутатор — В30249, В30250, В30251, В30252, В30253, В30254, В30255, В30256, В30257, В30258.

№ 264. ИНДЕКС 64543. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри. Р. 08928.